

An aerial photograph of a city district, likely Brno, showing a mix of residential and institutional buildings. A prominent feature is a large, circular, modern building with a light-colored facade and a central circular structure on its roof. The surrounding area is filled with multi-story apartment blocks and smaller houses, interspersed with green trees and open spaces. The overall scene is a dense urban environment.

ARCHAIA BRNO o.p.s.
výroční zpráva za rok 2011



© Archaia Brno o.p.s. 2012
Výroční zpráva za rok 2011

Vydal: Archaia Brno o.p.s.
Redakce: Anna Hoffmanová, David Merta, Mgr. Soňa Mertová
Příprava podkladů: pracovníci společnosti Archaia Brno o.p.s.
URL: <http://www.archaiabrno.org>

OBSAH:

Legislativní postavení a statutární orgány společnosti	5
1. Archaia Brno o.p.s.	8
1.1 Organizační struktura a personální obsazení v roce 2011	9
1.2 Pracoviště Archaia Brno, o. p. s.	10
1.2.1 Pracoviště Brno	10
1.2.2 Pracoviště Jihlava	10
1.2.3 Laboratoř Opava	11
1.2.4 Laboratoř Brno	11
1.2.5 Knihovna a archiv	11
2. Záchrané archeologické výzkumy (ZAV) v roce 2011	12
2.1 Seznam ZAV zahájených v roce 2011	12
2.2 Záchrané archeologické výzkumy společnosti Archaia Brno na území města Brna v roce 2011	15
2.3 Mimobrněnské výzkumy společnosti Archaia Brno v letech 2010 až 2011	30
3. Další vědecká a výzkumná činnost v roce 2011	38
3.1 Projekty řešené za podpory grantových agentur	38
3.1.1 Internetová encyklopedie dějin Brna	38
3.1.2 Grantový projekt Veselí nad Moravou – hrad v říční nivě	38
3.2 Interní výzkumné projekty	38
3.2.1 Interní projekt "Dendrochronologické datování a mikroskopické určování archeologických dřev z archeologických výzkumů společnosti Archaia Brno"	38
3.2.2 Interní projekt „Sklo středověkého Brna“	39
3.2.3 Interní projekt „Geologie Brna“	39
3.2.4 Interní projekt „Počítačová podpora v archeologii“	39
3.2.5 Interní projekt „Středověký měšťanský dům“	39
3.2.6 Interní projekt „Sakrální architektura středověkého Brna“	39
3.2.7 Interní projekt „Archeologický katastr Brna“	40
3.2.8 Interní projekt „Mince středověkého Brna“	40
3.2.9 Interní projekt „3D laserscanning“	40
3.2.10 Interní projekt „Šlechtické rezidence“	40
3.2.11 Interní projekt „Sakrální architektura na území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina“	40
3.2.12 Interní projekt „Mendikanti na Moravě“	40
3.3 Odborné konference pořádané společností Archaia Brno v roce 2011	41
3.3.1 Konference FORUM URBES MEDII AEVI X	41
3.3.2 Konference Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku za rok 2009	41
3.3.3 Konference Počítačová podpora v archeologii	41
3.4 Účast pracovníků Archaia Brno na odborných konferencích, seminářích a archeologických komisích	42
3.5 Odborné publikace pracovníků Archaia Brno za rok 2011	44
3.5.1 Seznam publikací	44
3.6 Spolupráce s vědeckovýzkumnými institucemi	46
4. Vydavatelská a spoluvydavatelská činnost v roce 2011	47
4.1 Sborník – FORUM URBES MEDII AEVI VI	47
5. Popularizační a pedagogická činnost v roce 2011	47
5.1 Pedagogická činnost	47
5.2 Jiná vzdělávací a výuková činnost	47
5.3 Přednášky pro veřejnost	47
5.4 Výstavy	48
5.5 Experimentální archeologie	48
5.6 Prezentace činnosti Archaia Brno v médiích	48
5.6.1 Zprávy v tisku	48
5.6.2 Zprávy v rozhlasu a televizi	48
5.7 Spolupráce na Internetové encyklopedii dějin města Brna	48
5.8 Spolupráce s univerzitami	49
5.9 Zápisníček	49
6. Hospodaření společnosti Archaia Brno v roce 2011	50
7. Kontakty	65

LEGISLATIVNÍ POSTAVENÍ A STATUTÁRNÍ ORGÁNY SPOLEČNOSTI

Archaia Brno o.p.s. je česká nestátní nezisková organizace s právním statutem obecně prospěšné společnosti. Jejím posláním je ochrana, záchrana, dokumentace a výzkum archeologických, stavebních a jiných historických památek, výchova, vzdělávání a popularizace v oblasti archeologie a památkové péče.

Archaia Brno o.p.s., se sídlem Bezručova 78/15, 602 00 Brno, IČ: 26268469, vykonává svoji činnost na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Jejím zakladatelem je občanské sdružení Archaia se sídlem Bílkova 21, Praha 1, IČ: 45245932. Společnost je zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností u Krajského soudu v Brně. Činnost společnosti vymezují dva základní dokumenty:

- zakládací listina ze dne 21. 11. 2001
 - statut společnosti, schválený správní radou dne 16. 5. 2002.
- Společnost je založena na dobu neurčitou.
 - Společnost realizuje svoje poslání prostřednictvím poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakládací listině společnosti.
 - Společnost jednotlivé obecně prospěšné služby poskytuje v souladu s platnými právními předpisy České republiky, zejména pak zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů.
 - Jednotlivé druhy služeb společnost poskytuje za stejných podmínek pro všechny jejich uživatele.
 - Služby jsou prováděny za úplaty vypočtenou dle ceníku společnosti schváleného správní radou.
 - Informace o cenových podmínkách, za nichž společnost poskytuje obecně prospěšné služby jsou k dispozici každému na požádání. S podmínkami je seznámen každý uchazeč o služby společnosti.

Statutárním orgánem společnosti je správní rada, která má tři členy. Funkční období členů správní rady je tříleté, každý rok dochází ke výměně jednoho člena. Funkci člena správní rady nelze zastávat déle než dvě po sobě jdoucí funkční období. Po šestiletém členství ve správní radě může být stejná osoba opět jejím členem nejdříve po uplynutí tří let. Členství ve správní radě **není finančně honorováno**.

Členem správní rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu. Členství ve správní radě společnosti je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě společnosti.

Správní rada zasedá nejméně dvakrát ročně.

Jménem správní rady jedná samostatně její předseda. Jménem společnosti je předseda správní rady oprávněn jednat ve všech věcech. Písemnosti podepisuje předseda správní rady jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti.

Zasedání správní rady mají právo se zúčastnit členové dozorčí rady, ředitel společnosti a členové odborné rady s hlasem poradním.

Kontrolním orgánem společnosti je dozorčí rada. Funkční období členů dozorčí rady je tříleté, každý rok dochází ke výměně jednoho člena. Funkci člena dozorčí rady nelze zastávat déle než dvě po sobě jdoucí funkční období. Po šestiletém členství v dozorčí radě

může být stejná osoba opět jejím členem nejdříve po uplynutí tří let. Členství v dozorčí radě **není finančně honorováno**.

Členem dozorčí rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu.

První dozorčí radu jmenoval zakladatel, další členství v dozorčí radě vzniká volbou dle čl. 12. odst. 7. zakládací listiny společnosti.

Dozorčí rada zasedá nejméně dvakrát ročně.

Ředitel společnosti je jmenován správní radou společnosti. Ředitel řídí činnost společnosti s výjimkou záležitostí vyhrazených zákonem, zakládací listinou nebo statutem do působnosti správní rady či jiného orgánu společnosti. Písemnosti podepisuje ředitel jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti.

Ředitel nemůže být členem správní rady ani dozorčí rady. Ředitel je však oprávněn se zúčastnit jednání správní rady s poradním hlasem.

Ředitel je ze své činnosti odpovědný správní radě.

Poradním orgánem ředitele je **odborná rada** společnosti, složená z odborných pracovníků společnosti. První odbornou radu společnosti jmenoval zakladatel v zakládací listině. Jinak jsou členové odborné rady voleni správní a dozorčí radou společnosti na návrh ředitele společnosti.

Zisk společnosti nesmí být použit ve prospěch zakladatele, členů orgánů společnosti ani jejich zaměstnanců.

Členové správní rady:

předseda správní rady

PhDr. Jaroslav Podliska, Ph.D.

člen správní rady

Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.

člen správní rady

Prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.**Členové dozorčí rady:**

předseda dozorčí rady

PhDr. Michal Bureš

člen dozorčí rady

Mgr. Pavlína Kalábková, Ph.D.

člen dozorčí rady

Prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.**Ředitel společnosti:****David Merta (od 1. 11. 2006)****Členové odborné rady:****Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.****Mgr. Petr Holub****Mgr. Petr Hrubý, Ph.D.****Mgr. Václav Kolařík****Mgr. Peter Kováčik, Ph.D.****David Merta****Mgr. Marek Peška****PhDr. Rudolf Procházka, CSc.****Mgr. Lenka Sedláčková****Mgr. Anežka Slavíková****Mgr. Antonín Zůbek****Mgr. Dana Zapletalová**

1. ARCHAIA BRNO o.p.s.

Obecně prospěšná společnost Archaia Brno je pokračovatelem brněnského pracoviště Občanského sdružení Archaia se sídlem v Praze, které vzniklo v roce 1997. V roce 2002 se brněnské pracoviště Archaia o. s. transformovalo na obecně prospěšnou společnost Archaia Brno, z níž se později organizačně vyčlenila dle územní působnosti další dvě pracoviště – Jihlava a Olomouc.

Archaia Brno, o.p.s. se zabývá mediální a urbánní archeologií, soustředí se na provádění záchranných archeologických výzkumů středověkých městských jader na Moravě (okrajově i v Čechách). Záchranné archeologické výzkumy celé společnosti jsou prováděny podle jednotné terénní metodiky, která je průběžně doplňována a zdokonalována s důrazem na efektivní zpracování výsledků výzkumů. Za toho důvodu soustavně aktivně pracujeme na vytváření standardů pro jednotlivé pracovní a dokumentační postupy a na vývoji specializovaného softwaru pro vyhodnocení výsledků terénních výzkumů, včetně archivace dat.

Archaia Brno o.p.s. provádí v souladu se zakládací listinou stavebně-historické průzkumy v městských památkových rezervacích a památkových zónách.

Archaia Brno o.p.s. se snaží aktivně působit v oblasti památkové péče s cílem zachovat maximum archeologických, architektonických a jiných pramenů hmotné povahy. Ve spolupráci s orgány státní památkové péče se snaží prosadit před zánikem těchto pramenů co možná nejkvalitnější výzkum a dokumentaci zanikajících situací.



Bezručova 78/15 – sídlo společnosti.

1.1 Organizační struktura a personální obsazení v roce 2011

Sídlo společnosti je v Brně v ulici Bezručova 78/15 v Brně, jihlavské pracoviště sídlí v Jihlavě v ulici Židovská 26, opavské pracoviště sídlí na Bezručově náměstí 1147/1. V Brně na Šujanově náměstí se nachází laboratoř.

David Merta ředitel, archeolog, vedoucí pracoviště Brno

Sekretariát:

Anna Hoffmanová administrativní vedoucí (¾ úvazku)
Mgr. Soňa Mertová technická redaktorka (½ úvazku)

Pracoviště Brno:

Mgr. Petr Holub archeolog
Mgr. Václav Kolařík archeolog
Mgr. Marek Peška archeolog
Mgr. Lenka Sedláčková archeoložka
Mgr. Anežka Slavíková antropoložka
Mgr. Dana Zapletalová archeoložka
Mgr. Antonín Zúbek archeolog
Bc. Vilém Walter GIS specialista

Pracoviště Jihlava:

Mgr. Petr Hrubý, PhD. archeolog, vedoucí pracoviště, zástupce ředitele
Mgr. Petr Hejhal, PhD. archeolog
Bc. Štěpán Černoš asistent archeologického výzkumu
Michal Daňa, Dis. asistent archeologického výzkumu
Petr Duffek asistent archeologického výzkumu

Pracoviště Opava:

Jan Anlauf laborant/terénní pracovník
Martin Cézár laborant/terénní pracovník
Zuzana Čechová laborantka/terénní pracovnice
Bc. Pavel Kejval laborant/terénní pracovník
Jakub Langr laborant/terénní pracovník
Jiří Motěšický laborant/terénní pracovník
Hana Pravdová laborantka/asistentka arch. výzkumu
Jana Tůmová laborantka/terénní pracovnice, vedoucí pracoviště

Grantový úsek:

PhDr. Rudolf Procházka, CSc. samostatný vědecký pracovník, archeolog
PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc. samostatný vědecký pracovník, archeolog
Doc. PhDr. Ing. Miroslav Plaček, CSc. samostatný vědecký pracovník

Laboratoř:

Lenka Kosová vedoucí laboratoře (od r. 2003 na rodičovské dovolené)
Anna Mojžíšová laborantka

Vývoj personálního obsazení společnosti ARCHAIA Brno, o.p.s. v letech 2006–2011 (stálí pracovníci, průměrné stavy)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Archeolog/antropolog/GIS specialista	14	10	15	12	13	13
Asistent výzkumu/ved. laboratoře	9	5	3	3¾	4¾	4¾
Terénní pracovník/laborant	0	0	0	0	8	7
Administr. pracovník	3	5	2	3¼	1¼	1¼
Celkem	23	20	20	19	27	26

Počet brigádníků	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Dohoda o pracovní činnosti	10	4	7	15	15	
Dohoda o provedení práce	112	80	144	146	98	

1.2. Pracoviště Archaia Brno o.p.s.

1.2.1 Pracoviště Brno

Brněnské pracoviště na základě smluvní dohody s Archeologickým ústavem AV ČR garantuje záchranný archeologický výzkum na území Městské památkové rezervace Brno (dále jen MPR Brno). V menší míře provádí archeologické výzkumy na území jihomoravských měst a městeček (Blansko, Bystřice nad Pernštejnem, Jedovnice, Jemnice, Jihlava, Modřice, Moravský Krumlov, Třebíč, Telč, Veselí nad Moravou atd.) a stále častěji i vesnic. V současnosti se také více zaměřuje na dokumentaci městských a vesnických historických staveb (před. kaple a kostely). Záchranná a dokumentační činnost v Brně je podřízena studiu urbanizačního procesu a historické topografie středověkého města, což je i jeden z nejdůležitějších dlouhodobých úkolů odborného týmu pracoviště. K tomu je zcela nezbytné, aby bylo záchranným výzkumem podchyceno maximum terénních a stavebních zásahů při co nejvyšší možné kvalitě dokumentace.

Díky systematicky prováděnému záchrannému výzkumu se Brno stalo z archeologického hlediska jedním z nejprozkoumanějších měst ve střední Evropě. Výsledky dlouhodobého výzkumu zásadně změnily dosavadní pohled na počátky města, jehož výklad donedávna vycházel hlavně z výkladu písemných pramenů. Archeologické prameny jsou v Brně jediným dokladem k období raného středověku (12./13. století). Komplexní studium jednotlivých městských parcel přineslo jedinečné poznatky k vývoji středověké zástavby. Na základě získaných archeologických dat lze samozřejmě studovat i celou řadu dalších dílčích témat, jako např. vývoj reliéfu povrchu osídleného prostoru, vývoj hmotné kultury, vývoj osídlení aglomerace před vznikem města atd.

Zajímavým úkolem jsou i archeologické výzkumy šlechtických sídel. V roce 2011 probíhal výzkum doprovázející rekonstrukci zámku ve Valči. Již čtvrtým rokem probíhal záchranný archeologický výzkum na Horní tvři v Kestřanech.

Výsledky archeologických a stavebně-historických výzkumů jsou prezentovány odborné veřejnosti na konferencích a seminářích. Brněnské pracoviště nezanedbává ani neodbornou veřejnost a pořádá tématické přednášky a patří do kolektivu spolutvůrců Internetové encyklopedie města Brna (<http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/>).

1.2.2 Pracoviště Jihlava

Jihlavské pracoviště společnosti Archaia Brno vzniklo roku 2002.

Základní činností jsou záchranné archeologické výzkumy v prostoru jižní části Českomoravské vysočiny. Výzkumy se většinou dotýkají především kolonizace regionu a vzniku vrcholně středověké sídelní struktury, tedy archeologií vesnických sídel, hornických

sídlišť i vlastních důlních areálů a důlních děl. Nedílnou součástí činnosti pracoviště je terénní prospekce těžebních areálů a jejich geodetické zaměření. V současnosti jihlavské pracoviště koordinuje vlastní činnost s ostatními archeologickými institucemi v regionu (Muzeum Vysočiny v Jihlavě, Muzeum Vysočiny v Havlíčkově Brodě, ÚAPP Brno a Pueblo o.p.s.).

Velmi důležitou složkou činnosti jihlavského pracoviště je prezentace výsledků své práce laické i odborné veřejnosti. Kromě různě pojatých výstupů v tisku, rozhlasu a televizi, provádějí odborní pracovníci přednášky pro veřejnost v rámci muzeí (Jihlava, Havlíčkův Brod), dále v městských kulturních zařízeních a knihovnách (Pelhřimov, Humpolec) i v rámci škol (např. Gymnázium Humpolec).

1.2.3 Laboratoř Opava

Na sklonku roku 2010 naše společnost vyhrála veřejnou zakázku zahrnující laboratorní služby pro ÚOP NPÚ v Opavě. Od ledna následujícího roku tedy začala v Opavě pro potřeby archeologického oddělení ÚOP NPÚ pracovat laboratoř.

1.2.4 Laboratoř Brno

V roce 2011 laboratoř, stejně jako v minulosti, zpracovávala takřka výhradně nálezový fond ze záchranných archeologických výzkumů brněnského a jihlavského pracoviště. Během uplynulého roku byly v laboratoři zpracovány soubory z cca 15 výzkumů. Kromě základního ošetření a inventarizace keramiky se zde dále prováděla konzervace kůží a drobných dřevěných předmětů. Konzervaci drobných nálezů provádí pracoviště Jihlava, které je pro tuto činnost technicky lépe vybaveno.

I v minulém roce pokračovala spolupráce s Vyšší odbornou školou uměleckých řemesel v Brně-Maloměřicích v restaurování keramiky i s Technickým muzeem v Brně v oblasti konzervace kovových předmětů. Nově byly kovové předměty konzervovány laboratoří archeologického pracoviště NPÚ ÚOP Olomouc a NPÚ ÚOP Ostrava.

1.2.5 Knihovna a archiv

Ke konci roku 2011 knihovna dosáhla počtu 1750 titulů (což představuje celkem 3086 položek). K rozšíření knihovního fondu každoročně přispívá i meziknihovní výměna publikací za sborníky FUMA a další tituly, na jejichž vydání se Archaia Brno podílí.

V archivu nálezových zpráv je uložena také terénní dokumentace ze všech archeologických výzkumů brněnského pracoviště. Je zde umístěna i starší dokumentace z výzkumů, které prováděl dříve ArÚ ČSAV a ÚAPP Brno (PhDr. Rudolf Procházka, CSc.).

Archivována je fotodokumentace, a to jak v podobě fotografií, negativů a diapositivů, tak v elektronické formě.

Průběžně je doplňována i videodokumentace, která je pořizována na většině archeologických i stavebních výzkumů. Její převážná část je již převedena do elektronické podoby.

2. ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY (ZAV) V ROCE 2011

Těžištěm výzkumné činnosti Archaia Brno o.p.s. jsou záchranné archeologické výzkumy. Jejich základním smyslem je záchrana informací a nálezů, kterým hrozí nenávratné zničení v důsledku destruktivních zásahů do archeologických terénů souvisejících se stavebními aktivitami nejrůznějšího druhu. Záchranný, případně i předstihový archeologický výzkum se vždy skládá z terénní části a ze zpracování jeho výsledků do podoby nálezové zprávy. Zpracování probíhá buď souběžně s terénní částí výzkumu, nebo následuje bezprostředně po ní. V současnosti společnost provádí výzkumy na území krajů Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského a Moravsko-slezského, Jihočeského a Východočeského a na území kraje Vysočina. Hlavními systematicky sledovanými regiony zůstávají historické jádro Brna s jeho historickými předměstími a kraj Vysočina.

Realizace záchranného archeologického výzkumu je v rámci Archaia Brno o.p.s. chápána jako komplexní mezioborová práce podrobně formulovaná na webových stránkách Archeologického ústavu v Praze.¹

2.1 Seznam ZAV zahájených v roce 2011

č. akce	Poloha	č. sml.	ved.	č. j. NZ
A001/2011	Brno – Štýřice, Vojtova ul. – havárie kanalizace	3/11	V. Kolařík	05/11
A002/2011	Žďár nad Sázavou, ul. Brodská	2/11	Jl	17/12
A003/2011	Brno, Petrov 4		D. Merta	
A004/2011	Zámek Valeč	obj.	D. Merta	
A005/2011	Brno, Biskupská 8	4/11	P. Holub	21/11
A006/2011	Humpolec – Hálkova	5/11	Jl	
A007/2011	MZLU Biotech. pavilon	6/11	ÚAPP	
A008/2011	Brno, blok 22 a 23	7/11	P. Holub	07/11
A009/2011	Brno, Bašty 4 – bytový dům	obj.	D. Merta	15/11
A010/2011	Velké Meziříčí – rek. kanalizace, ul. Novosady	obj.	P. Hrubý	
A011/2011	E-ON r. 2011	obj.	P. Hrubý	
A012/2011	Brno, blok Mendlovo nám.	8/11	A. Zúbek	06/11
A013/2011	Dyje II – Třebíčsko	9/11	P. Holub	
A014/2011	Brno, přístavba hotelu Continental		P. Holub	9/12
A015/2011	Brno, Josefská – Novobranská – přestavba parovodu		P. Holub	
A016/2011	Brno, Petrov – Dennisovy sady		D. Merta	
A017/2011	Brno, Hlinky 12 - dostavba 4 tanky	obj.	H. Zbranek	
A018/2011	Brno, Křenová 60 – Papírny	obj.	P. Holub	07/12
A019/2011	Brno, Vienna point	obj.	P. Holub	06/12
A020/2011	Brno, FNUSA (sv. Anna)	10/11	A. Zúbek	13/11
A021/2011	Brno, e-on, BVV – kabel VN	obj.		20/11

¹ viz http://www.arup.cas.cz/cz/pamatkovaochrana/definice_archeologickeho_vyzkumu.html

A022/2011	Větrný Jeníkov – ZEVAR	11/11	JI	
A023/2011	Jihlava- nemocnice PUIP	obj.	JI	
A024/2011	Veselí – GRANT GAČR		M. Dejmal	
A025/2011	Častrov – kanalizace a ČOV	15/11	P. Duffek	
A026/2011	Jihlava, ul. Sukova a u cvičiště - rek. kanalizace	12/11	JI	
A027/2011	Knínice u Boskovic	PPZAV	D. Merta	
A028/2011	Doubravník – kostel Povýšní sv. Kříže	obj.	D. Merta	
A029/2011	Brno, Mlýnská 15	obj.	P. Holub	
A030/2011	Třebíč, Komenského nám. – RWE	obj.	JI	11/11
A031/2011	Jihlava, Královský vršek I. a II.	obj.	JI	12/11
A032/2011	Brno, sv. Jakub – kostnice	SOD	A. Zúbek	01/12
A033/2011	Brno, Josefská 2 – výtahová šachta	obj.	P. Holub	9/11
A034/2011	Brno, Příkop (Červený mlýn) – Drobného - Sportovní – kabel 110kV	SOD	M. Dejmal	26/11
A035/2011	Brno, Wilsonův les	13/11	H. Zbranek	
A036/2011	Brno, nám. Svobody – rek. parní soustavy	14/11	P. Holub	
A037/2011	Brno, AZ Tower – Pražákova	SOD	M. Dejmal	
A038/2011	JMP – Reko EPD Brno – Pekařská	obj.	P. Holub	
A039/2011	JMP – Reko EPD Brno – Koliště	obj.	P. Holub	
A040/2011	JMP – Reko EPD Brno – Malin. nám.	obj.	P. Holub	
A041/2011	Dobronín II. část	obj.	JI	
A042/2011	Veselí nad Moravou, Rybníček č.p. 72		M. Dejmal	
A043/2011	Brno, Datové kabely tř. kpt. Jaroše	obj.	H. Zbranek	
A044/2011	Dyje II – Žďársko (Unistav)	SOD	P. Holub	
A045/2011	V. Bíteš – prodejní hala P. Sladký	obj.	P. Holub	
A046/2011	Veselí n.M. – parc. č. 8613		M. Dejmal	
A047/2011	Brno, blok 16		P. Holub	05/12
A048/2011	Jihlava, Husova – RWE	obj.	JI	
A049/2011	Jihlava, U cvičiště, Suková - RWE	obj.	JI	16/11
A050/2011	Humpolec – č.p 338 , kanalizace	obj.	JI	
A051/2011	Brno, Pionýrská – BVAK	obj.	M. Dejmal	
A052/2011	Brno, Vídeňská – BVAK	obj.	L. Sedláčková	
A053/2011	Brno, Štýřice – Vídeňská, inž. sítě – KOMFORT	obj.	L. Sedláčková	10/12
A054/2011	Jihlava, Bratří Čapků – RWE	obj.	P. Hrubý	17/11
A055/2011	Jihlava, cyklostezka RO 2	obj.	P. Hrubý	
A056/2011	Úsobí – Most (přeliv) MVJ	obj.	P. Hejhal	

A057/2011	Zámek Třebíč (MVJ)	obj.	D. Merta	
A058/2011	Brno – Vídeňská - horkovod	17/11	L. Sedláčková	25/11
A059/2011	Jihlava – Lazebnická, rekonstrukce domu	22/11	P. Hrubý/D. Merta	23/11
A060/2011	Telč – I/23 (inv. ŘSD)	sml.	P. Hrubý	
A061/2011	Židlochovice, stará radnice		D. Merta	
A062/2011	Brno, Vídeňská – kanalizace	16/11	L. Sedláčková	
A063/2011	Otín – sběrný dvůr	obj.	JI	
A064/2011	Jihlava, Špit. předm., Vrchlického - severní část	sml.	JI	18/12
A065/2011	Jihlava, ZOO pěti kontinentů	sml.	JI	
A066/2011	Kámen, veř. osvětlení	obj.	JI	
A067/2011	Kuřim – EON	obj.	H. Zbranek	
A068/2011	Brno, Vinařská 3 – Prosperity	obj.	H. Zbranek	
A069/2011	Třebíč, 1. etapa – kanal. sběrač (D.I.S.)	20/11		12/12
A070/2011	Brno, Křídlovická 18	obj.	D. Merta	
A071/2011	Brno, Cihlářská – Antonínská (BVAK)	obj.	P. Holub	
A072/2011	Brno, Biskupská – přípojka horkovodu		P. Holub	4/12
A073/2011	V. Meziříčí – IS a komunikace RD Hlaniště		P. Holub	
A074/2011	Brno, Úvoz 5 – oprava opěrné zdi	obj.	M. Peška	
A075/2011	Jihlava, Nemocnice – ENESA		JI	13/12
A076/2011	Košetice – mlýn		JI	
A077/2011	Litomyšl – zámek		H. Zbranek	
A078/2011	Brno – sv. Jakub, krypta – rakve	21/11	A. Zůbek	
A079/2011	Pacov – boxy, betonárna		JI	
A080/2011	Brno, Smetanova 19 – polyfunkční dům	SOD	V. Kolařík	
A081/2011	Pacov, rev. autoparku 87/1		JI	
A082/2011	Pacov, opt. kabel		JI	
A083/2011	Dyje – Telč (fa Outulný)		P. Hrubý	
A084/2011	Brno, Stamicova ul. – opt. kabel (m tel.)			
A085/2011	Jihlava, sportoviště ul. Tyršova	23/11	JI	
A086/2011	Telč – MVJ Rybník		JI	
A087/2011	Pelhřimov, Rimova – překládka kabelu		JI	
A088/2011	Brno, Jánská 2, dům "U červeného raka"	obj.	D. Merta	22/11
A089/2011	Brno, Křížová 16		D. Merta	
A090/2011	Jihlava, rek. stokové sítě – Palackého, Masarykova		JI	
A091/2011	Vyskytná ČOV	24/11	JI	

A092/2011	Polní cesty – Holubí Zhoř aj.		P. Hrubý	
A093/2011	Kejžlice, reviz. potoka	25/11	JI	
A094/2011	Úsobí, kanalizace	26/11	JI	
A095/2011	Jihlava, Brněnská 10	SOD	P. Hrubý	
A096/2011	Tvrz Vojslavice, k.ú. Vojslavice		JI	
A097/2011	Brno, Husova 12 – schodiště		D. Merta	24/11

2.2 Záchranné archeologické výzkumy společnosti Archaia Brno na území města Brna v roce 2011

Miroslav Dejmal – Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška – Lenka Sedláčková – Hynek Zbránek – Antonín Zůbek

Výzkumy prováděné v roce 2011 lze rozdělit do čtyř skupin: 1) rozsáhlejší plošně exkavované výzkumy; 2) výzkumy realizované v rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“; 3) menší terénní výzkumy a dokumentace inženýrských sítí, 4) výzkumy, jejichž terénní části proběhly již dříve, ale v roce 2011 došlo k jejich zpracování a vyhodnocení.

Ad 1) Rozsáhlejší plošně exkavované výzkumy

Dokončen byl výzkum rozsáhlého kolektoru Moravské náměstí, Rooseveltova, Solniční; parc. č. 1, 4, 5, 6, 566, 800 (akce A062/2009). Plošně nejrozsáhlejší výzkumy doprovázely rekonstrukci ulic a náměstí: Česká ulice, Joštova ulice, Žerotínovo náměstí; parc. č. 776, 783, 789 (akce A008/2010); Josefská ulice; parc. č. 227, 249 (akce A007/2010); Koblížná ulice; parc. č. 128, 268/1 (akce A048/2010).

Ad 2) Sondy dokumentované v rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“

V rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“, o němž jsme podrobněji informovali v roce 2000 (Merta, Peška, Procházka, Sadílek 2000, 36), bylo v roce 2010 realizováno 5 projektů, které zasáhly 7 domovních bloků: blok 16 - Biskupská ulice, Šilingrovo náměstí, parc. č. 372 a 486 (akce A014/2010); blok 23 - ulice Novobranská a Orlí, parc. č. 249, 261/1 (akce A065/2010); blok 72b - Hlídka 4, parc. č. 627, 628 (akce A080/2010); blok 88, 91 a 92 - Pekařská ulice, parc. č. 958 (akce A044/2010). Svým charakterem se z projektu sanace vymyká zjišťovací výzkum Biskupská ulice, kaple sv. Barbory, parc. č. 321 (akce A012/2010).

Ad 3) Výzkumy menšího rozsahu

Běhounská ulice, Moravské náměstí; parc. č. 32, 800 (akce A043/2010); Bráfova ulice, parc. č. 633, 634 (akce A006/2010); Brandlova ulice, Česká ulice, Joštova ulice, Moravské náměstí, parc. č. 197, 776, 789, 800 (akce A038/2010); Denisovy sady - Studánka, parc. č. 1147 (akce A027/2010); Františkánská ulice; parc. č. 216/1 (akce A069/2010); Koblížná ulice, parc. č. 94, 128, 268/1 (akce A049/2010); Kopečná ulice č. 6, parc. č. 1242 (akce A061/2010); Mlýnská ulice 10, parc. č. 1151 (akce A073/2010); Nové Sady, parc. č. 1471, 1473 (akce A011/2010); náměstí Svobody; parc. č. 537 (akce A022/2010); Orlí ulice 18, Josefská ulice 2, parc. č. 213 (akce A018/2010); Rybkova ulice, parc. č. 752, 772, 774, 855/1, 901 (akce A076/2010); Zábřdovická ulice 3, Vojenská nemocnice Brno, bývalý premonstrátský klášter, parc. č. 1155/1 (akce A085/2010).

Ad 4) Zpracování a vyhodnocení již ukončených terénních částí výzkumů

V roce 2010 probíhalo nebo bylo dokončeno zpracování výzkumů, které se realizovaly v roce 2008 až 2009. Dominikánské náměstí, parc. č. 509; Panenská ulice parc. č. 502/2 (akce A079/2008), Dominikánské náměstí 1, parc. č. 503; Zelný trh parc. č. 397 – Zpřístupnění podzemí (A46/09).

Předběžné výsledky jednotlivých výzkumů (akce jsou řazeny abecedně, primárně podle katastrů):



Plán historického středu Brna s výzkumy, které zde probíhaly v roce 2011. **1.** Bažty 4, parc. č. 350 (akce A009/2011); **2.** Benešova a Divadelní ulice, parc. č. 270, 273/1 (akce A008/2011); **3.** Běhounská, Brandlova, Joštova, Kozí, Moravské náměstí, Rooseveltova, Solniční; parc. č. 3, 4, 6, 32, 59/1, 566, 776, 797, 800, 801/1-3 (akce A061/2009); **4.** Biskupská ulice, parc. č. 372 (akce A072/2011); **5.** Biskupská 8, parc. č. 325 (akce A005/2011); **6.** Biskupská ulice, parc. č. 372 (akce A047/2011); **7.** Husova 12, rekonstrukce schodiště, parcela 497/3 (akce A097/2011); **8.** Jakubské náměstí, parc. č. 44, 45 (akce A032/2011); **9.** Jakubské náměstí, parc. č. 45 (akce A078/2011); **10.** Jánská 2, dům U červeného raka, parc. č. 192 (akce A96/2011); **11.** Josefská 2, parc. č. 213 (akce A033/2011); **12.** Joštova ulice, Komenského náměstí, Údolní ulice, parc. č. 587, 769, 773, 774, 775, 776 (akce A054/2010); **13.** Orlí 19-21, parc. č. 165, 166 (akce A075/2008); **14.** Petrov – Denisovy sady, parc. č. 345/1 a 345/2 (akce A016/2011).

K. ú. Město Brno

Bašty 4, parc. č. 350 (akce A009/2011), Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s akcí „Bytový dům Bašty 4, Brno“ provedla společnost Archaia Brno o.p.s. v roce 2011 ve dvoře domu Bašty 4, formou dohledu záchranný archeologický výzkum (Merta 2011a).

Zkoumaný prostor domu Bašty 4 se nachází na mírném jihovýchodním svahu Petrovského vrchu, na kterém se již v pravěku rozkládalo rozsáhlé polykulturní sídliště z neolitu, doby bronzové, a doby železné dokumentované např. ve dvoraně dnešního divadla Reduta na Zelném trhu 4, několika místech v nedaleké Josefské ulici a na Petrském vršku (Stuchlíková 1996; Procházka 2000). Z archeologického hlediska je důležitá okolnost, že v blízkosti Zelného trhu a při ulicích Orlí, Josefské a Františkánské bylo v minulosti zachyceno tzv. předlokační osídlení, přesněji sídlištní aktivity sahající do období před založením města – lokaci (Procházka – Loskotová 1999, 169 – 188). Celý tento prostor tedy představuje jeden z nejvýznamnějších archeologických terénů v historickém jádru Brna.

Z hlediska historické topografie se sledovaný prostor nachází vně vnitřní části středověkého města v někdejší čtvrti Brněnské (*Quartale Brunensis*), v těsné blízkosti městské hradby a Židovské brány (*Porta Judeorum*, Vičar 1965, 256-257). Nejstarší podobu zkoumaného místa známe a základě spolehlivé veduty Brna od H. B. Beyera a H. J. Zeisera z roku 1650. Ve středověku se v těchto místech rozkládal parkán, jenž představoval volný koridor mezi městským příkopem a městskou hradbou. Situace v podstatě nezměnila ani v průběhu modifikace středověkého opevnění na moderní barokní bastionovou fortifikaci v závěru 17. století. Až počátkem 19. století fortifikace ustoupila projektu nové ulice z Františkova. V letech 1839 – 1840 zde byly postaveny čtyři luxusní domy prestižních brněnských stavebníků (vlastní dům stavitele Josefa Jakoba, Bašty č. 4; dům Hedviky Rohrerové, č. 6; dům továrníka Karla Offermanna, č. 8) zde byly postaveny. Nejvýpravnější z novostaveb je nárožní Padowtzův hotel (Zatloukal 1997, 20-21; Zatloukal 2002, 161; Zatloukal 2006, 30).

V sousedství zkoumané plochy proběhl rozsáhlejší výzkum v prostoru sousedního dvorku v domě bašty 2 (Dejmal – Peška 2010a; Dejmal – Peška 2010b; Holub a kol. 2010, 403-405).

Dokumentovány byly především situace ve výkopu pro výtahovou šachtu ve dvorku domu. Výkop dosáhl rozměrů 2,80 x 2,60 m, hloubky cca 1,00 m. Narušil především sprašové podloží, větší část jeho plochy byla zničena recentními výkopy souvisejícími s inženýrskými sítěmi domu. Absence černozemního půdního typu doložila, že celé území bylo již v době výstavby domu značně upraveno. Mimo černozemního půdního typu byly odtěženy i případné pravěké a středověké archeologické terény a zahloubené objekty.

V severozápadní části výkopu došlo k narušení zahloubeného objektu, vzhledem k absenci zlomků keramiky, jeho torzovitosti a chybějící stratigrafické sekvenci se jej nepodařilo interpretovat. O jeho stáří můžeme uvažovat pouze na základě charakteru zásypu. Lze jej zařadit do období novověku – pravděpodobně až doby budování městské barokní fortifikace v závěru 17. století. V severní části výkopu byl v délce cca 2,50 m zachycen relikt kanálu vyzděného z cihel na šedou maltu. Formát cihel (bez kolku) byl 30 x 15 x 6,5 cm. Dokumentována byla i studna dotýkající se JZ rohu výkopu výtahové šachty. Studna o vnějším průměru 1,50 m byla v horní části vyzděna z cihel formátu 30 x 15 x 6,5 cm. Od úrovně minus 3,00 m je roubení studny provedeno z kamene. Nepodařilo se získat žádný datační materiál, který by studnu chronologicky ukotvil.

Archeologický výzkum nepřinesl očekávaná zjištění, která by odpovídala situacím známým z okolí zkoumané lokality, což vyplývá zřejmě z razantních terénních úprav prováděných v souvislosti s výstavbou domu ve 40. letech 19. století.

Benešova a Divadelní ulice, parc. č. 270, 273/1 (akce A008/2011). Středověk, novověk. Město, opevnění. Záchranný výzkum.

Plocha výzkumu se nachází na mírném svahu situovaném při východním okraji historického jádra města v prostoru před jednou z historických bran (Měnínská brána) brněnského opevnění. Vlastní sondy byly realizovány na veřejném prostranství v prostoru křížení ulic Divadelní a Benešova (Holub 2011).

Bloky 22 a 23 se nachází na jihovýchodním okraji historického jádra města vymezeného středověkými hradbami, a to vně opevnění. Situování před hradbami podmínilo jejich specifický stavební vývoj. Zástavba nenavazuje na historickou domovní zástavbu, protože bloky byly vyměřeny až po zrušení opevnění na základě tzv. definitivního regulačního plánu pozemků pevnostního pásu v 60. letech 19. století na nezastavěném území.

Archeologický výzkum byl realizován v prostoru dvou hloubených šachet. Západní z nich nese dle projektové dokumentace označení C6, východní pak B6. Obě šachty byly hloubeny na obdélném půdoryse, přičemž šachta B6 byla po objevení obvodového zdiva bastionu posunuta. Dle očekávání zachytily obě realizované sondy těleso IV., tzv. Měninského bastionu. Archeologický výzkum probíhal formou dokumentace řezů šachet po úsecích v rámci jednotlivých postupů. V případě šachty C6 byl v dolní části na rozhraní geologického podloží proveden plošný archeologický výzkum. V případě šachty B6 byly dokumentovány nalezené podzemní prostory.

Sonda C6 byla hloubena na obdélném půdoryse 2,4x1,5 metru. Šachta dosáhla hloubky 7,2 metru, její výkop se zastavil na niveletě 199,34 m n.m. Geologické podloží v podobě vyvinutého půdního horizontu bylo zachyceno na niveletě 200,60 m n.m. Přejít pudy a navátých spraší byl dokumentován na niveletě 200,20 m n.m. Na recentní podkladové úrovni současné vozovky navazoval cca 4,5 metru mocný horizont násypu tělesa bastionu. Sestával z uloženin s.j. 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107 a 108. Pod nasypáním tělesem bastionu byly patrné s.j. 109 a 110 do kterých byla patrná zahloubená aktivita vyplněná uloženinou s.j. 111=121 datovaná keramickými nálezy do 16. století. Následoval výkop s.j. 500 vyplněný uloženinami s.j. 118, 112 a 113 a po zániku zplanýrovaný vrstvami s.j. 117 a 120. Pravděpodobně velmi rozsáhlý výkop ze kterého byla zachycena severovýchodní hrana v délce 2 metry náleží snad suterénu dřevohliněné zástavby zaniklé v tomto prostoru v průběhu 15. století. Dna objektu nebylo dosaženo. Stratigraficky pod hloubeným výkopem suterénu se nacházela na půdní horizont naléhající cca 0,3 metru mocná vrstva s.j. 114. Tato uloženina představuje nejstarší doloženou lidskou aktivitu zkoumanou archeologickým výzkumem. Její uložení můžeme datovat do průběhu 13.-14. století.

Sonda B6 byla hloubena na půdoryse 2,6x1,5 metru. Původní rozsah sondy zachytil v celém rozsahu korunu zdiva s.j. 900. Hloubení šachty bylo tak posunuto severněji, kde pokračoval její výkop podél vnitřní hrany bastionové hradby. Posunutá šachta byla realizována na půdoryse 1,6x1,6 metru. Po odstranění recentních podkladů vozovky prošel výkop šachty opět násypem tělesa bastionu o mocnosti 3 metry. Na niveletě 201,05 m.n.m. narazila sonda cihelnou klenbu s.j. 901. Po proražení klenby se ukázalo, že se jedná o bastionovou chodbu – tzv. kasematu. Vlastní vnitřní líc bastionové hradby s.j. 900 ustupoval v průběhu hloubení sondy směrem do exteriéru.

Objevená chodba kasematy s.j. 901 byla velice dobře dochována. Vlastní chodba vedená podél bastionové hradby byla zachována v celé původní délce 52,2 metru. Zhruba v polovině její délky se od severu připojovala přístupová chodba. Ta byla dochována v délce 16,5 metru a na severním konci byla zasypána suťohlinitým závalem vzniklým pravděpodobně v souvislosti s výstavbou paláce Morava v letech 1926-1929.

Vlastní chodby kasemat byly zděny z jednotného cihelného zdiva s.j. 901 tvořeného pálenými cihlami formátu 28,5-29x15-15,5x6,5-7 cm pojenými sv. šedobílou maltou. Na exteriérové straně chodby bylo dokumentováno 6 výklenků se špaletami z cihelného zdiva opatřeného šmorcy pro případné zazdění. V protější stěně orientované do interiéru bastionu je možné taktéž sledovat tentokrát sedmici výklenků. Na rozdíl od výklenků umístěných v protilehlé bastionové hradbě mají tyto špalety rovné bez nachystaných šmorců. Původní světlost chodby s.j. 901 byla 1,3 metru a šířka se pohybovala kolem 0,9 metru.

V rámci kasemat byly pod vrstvou navážky (s.j. 132) sledovány také jejich podlahové úrovni (s.j. 131). Pod podlahovou úrovní byla zachycena kulturní vrstva s.j. 130, jež pravděpodobně navazuje na půdní horizont a lze ji snad ztotožnit s vrstvou s.j. 114 v sondě C6.

Biskupská ulice, parc. č. 372 (akce A072/2011). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

V souvislosti s realizací projektu napojení objektu Biskupská 8 na horkovodní síť byl v měsíci září 2011 realizován záchraný archeologický výzkum. Výkop přípojky horkovodu byl veden v minulosti často narušovaným terénem veřejné komunikace. V severní části je

historický terén narušen výkopem pro parovod, ze kterého byla dotyčná přípojka hloubena. Těsně při hraně výkopu parovodu byla zachycena konstrukce s.j. 900 jež náleží jihozápadní stěně v rámci ulice centrálně umístěného zděného kanálu se spádem směrem k Šilingrovu náměstí. Výstavbu kanálu lze datovat do závěru 18. či průběhu 19. století.

V jihozápadní části výkopu při obvodové stěně domu Biskupská 8 byl zachycen relikt zdiva s.j. 901. Jedná se o původní obvodové zdivo předchůdce dnešní stavby, tj. budovy č.p. 650. Převážně kamenná konstrukce byla vystavěna z mikritických vápenců Stránské skály a obsahovala nahodilé zlomky cihel. Pojena byla šedou ostrou maltou. Základová spára zdiva byla zachycena cca 1,1 metru pod současným povrchem terénu, jednalo se tedy o základové zdivo nepodsklepené stavby.

Geologické podloží zachycené ve zbylé části výkopu bylo tvořeno navětralým povrchem metabazitové skály a navazující svahovinou petrského návrší (s.j. 100).

Biskupská 8, parc. č. 325 (akce A005/2011). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

K výraznějšímu kontinuálnímu osídlení Petrského návrší dochází zřejmě v době předcházející výstavbě nejstaršího kostela, tedy někdy kolem roku 1150. Při kostele se zřejmě od počátku rozkládal hřbitov. Do osudu zástavby, hlavně v oblasti při městské hradbě zasáhl výrazně švédské obléhání r. 1645, kdy byla většina domů i katedrála poškozena. V návaznosti na tyto události pak situaci celého návrší výrazně ovlivnila výstavba přilehlé části bastionového opevnění v závěru 17. a na počátku 18. století (*Borský-Holub-Merta-Peška 2006, 203*)

Stavební historií ulice Biskupské se v nedávné době věnovala studie P. Borského (Borský 2005). Stručný souhrn stavebního a archeologického vývoje celého prostoru je také nastíněn v rámci příspěvku věnovaného vývoji Petrského návrší předneseného na konferenci Dějiny staveb r. 2006 (*Borský-Holub-Merta-Peška 2006, 200-211*). Do 19. století byla Biskupská ulice (dříve Petersgasse) na pravé straně směrem od bývalé městské sladovny přibližně v místě nynějšího Městského dvora zastavěna měšťanským domem čp. 266 (zaniklé č. 6 na Biskupské), kanovníckou rezidencí čp. 267 (zaniklé č. 8 na Biskupské) a kaplí (kostelem) sv. Barbory, jehož sakristie navazovala na starý dům vikářů čp. 268. V protější uliční linii se nacházely domy Biskupská 5, kanovnícká rezidence č.p. 280, kapitulní hospoda „Zur Pfeife“ (zaniklé č. 9), dále dům kostelníka (zaniklé č. 11), dům ředitele kůru (zaniklé č. 13) a dům vikáře (zaniklé č. 15; *Borský 2005*).

Archeologický výzkum v objektu budovy Biskupská 8 v Brně prokázal osídlení oblasti od 1. poloviny 13. století. Z archeologických situací je pro období středověku typický především výskyt zahloubených částí nezděných staveb. Po jejich zániku (kolem poloviny 13. – poč. 14. století) navazuje zástavba zděných budov. Sporadicky se i v této oblasti situované při uliční čáře ulice Biskupské objevují reliktů odpadních jímek (*Holub 2011*).

Archeologický výzkum probíhal v jednotlivých místnostech 1PP objektu v návaznosti na postup stavebních prací. V místnosti 01.04 byl odhalen relikt masivního kameného zdiva s.j. 900 probíhajícího přibližně ve směru JZ-SV. Pokračování této konstrukce bylo zachyceno i v místnosti 01.05. Zdivo tvoří obvodovou stěnu bývalého měšťanského domu Biskupská 6 (č.p. 266). Vyjádřit se k jeho stáří je v současné době nemožné, víme jen, že porušuje starší nálezkové situace datované do 13. století. Starší nálezková situace sestává ze na severozápadní straně zdiva situovaného sklípku či vstupní šíje s.s.j. 001. Na základě keramického materiálu v zásypu je objekt datován do 2. poloviny 13. století (s.j. 102), jeho funkční fáze pak do 1. poloviny 13. století (komunikační úroveň s.j. 109). Do tohoto období je také datován zánik starší fáze objektu (s.j. 110). Na jihovýchodní straně navazoval na zdivo s.j. 900 objekt tesaný do skály zasypaný mazanicovou destrukcí dřevohliněné stavby. (s.j. 103, 104). Na základě keramických nálezů lze zásyp datovat do 2. poloviny 13. století. Jako nejstarší aktivita byl v místnosti 01.05 zachycen objekt dřevozemního sklepa s.s.j. 013, jehož zásyp je datován do první poloviny 13. století. V místnosti 01.11 byla zachycena severojižním směrem probíhající konstrukce s.j. 903. Zjištěná zeď tvořila východní obvodovou stěnu dosud neznámého sklepa s.s.j. 002. Zánikové horizonty sklepa s.j. 111 lze datovat do závěru 16. či 17. století. V prostoru místností 01.10, 01.12, 01.13, 01.22 a 01.23 byl zachycen celý půdorys suterénu dřevohliněného domu s.s.j. 003. Obdélníkový výkop o rozměru cca 8x5,5 metru byl realizován do skalního metabazitového podloží. Suterén byl přístupný vstupní šíjí v severovýchodním rohu. Tato vstupní šíje byla vyzděna po stranách zjištěnými konstrukcemi s.j. 910 a 911. Dle keramického materiálu nalezeného v zásypu objektu lze zánik suterénu datovat do druhé poloviny 13. století. Stratigraficky mladší jsou pak zděné konstrukce s.j. 904

(místnost 01.12) a s.j. 912 (místnost 01.13), které náleží navazující zděné zástavbě parcely. Relikt dalšího suterénu s.s.j. 007 byl zachycen v prostoru pod místnostmi 01.13 a 01.14. Opět můžeme jeho zánik datovat do druhé poloviny 13. století. V superpozici s tímto suterénem se nacházel starší objekt s.s.j. 008 zaniklý již v průběhu 1. poloviny 13. století. V místnosti 01.14 byl dále zjištěn oproti sklepu s.s.j. 007 mladší objekt zděné jímky s.s.j. 017. Jímka využívala východní hranu sklepa s.s.j. 007 tesanou do skalního podloží, v ostatních stěnách byla vyzděna konstrukcí s.j. 908. Na základě zlomků keramiky v zásypu odpadní jímku můžeme období její funkce datovat do 15. století. Nálezová situace v místnosti 01.16 spočívala v zachycení objektu s.s.j. 004. Jedná se o zachycenou západní zeď gotického sklepa, jejíž nejstarší fázi prezentuje konstrukce s.j. 907. v mladší vývojové fázi byl do konstrukce proražen otvor umožňující přístup do sklípku s.j. 509. Vstup je lemován cihelnými špaletami s.j. 905 a 906. Zásyp sklípku je datován keramickým materiálem do průběhu 16. století.

Ve větší délce výkopu podél stěny domu do ulice Biskupská byla zachycena konstrukce s.j. 917 představující obvodové zdivo historické zástavby. Uliční čára byla oproti dnešku předsazena před současnou stavbu a v severozápadní části nabíhala ulice Biskupská do úzkého hrdla. V tomto místě byla zachycena konstrukce s.j. 918 jakožto severozápadní obvodová stěna domu na parcele č.p. 266. V těsné blízkosti byl zachycen neopatrný relikt v interiéru v místnosti 01.11 zachyceného sklepa s.s.j. 002. Jedná se pravděpodobně o pokračování konstrukce s.j. 902 po d označením s.j. 919. Dále za touto konstrukcí byly již jen sledovány zásypy zmíněného sklepa. Stavba po svém zániku na přelomu 16. a 17. století již pravděpodobně nebyla nikdy obnovena a na známých plánech (převážně z 19. století) se nevyskytuje.

Archeologicky bylo sledováno území tří středověkých parcel, z nichž u dvou můžeme pozorovat jejich vývoj až do demolice a výstavby stávající budovy počátkem 20. století. Nejsevernější parcela zanikla pravděpodobně počátkem či v průběhu 17. století (snad s událostmi Třicetileté války) a její zástavba nebyla již více obnovena.

Většina archeologických situací byla zničena již dříve a to především v rámci výstavby domu Biskupská 8 pro který vznikl výrazný terénní zářez do svahu petrského návrší. Pro archeologický výzkum byly tak k dispozici pouze situace výrazně zahloubené do skalního podloží a to především v pásu při uliční čáře ulice Biskupské. Všechny archeologické nálezy v prostoru dvora a hlavně v prostoru sklepů při dvoře domu jsou tak pravděpodobně již nenávratně ztraceny. I přes tyto nepříznivé podmínky pro archeologické zkoumání byly však v rámci stavebních prací odkryty situace, které napomáhají poznání vývoje zástavby v tomto prostoru a jsou tak cenným zdrojem informací pro zkoumání historie středověkého Brna.

Biskupská ulice, parc. č. 372 (akce A047/2011). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

V rámci akce bylo realizováno 7 hloubených sond. Sondy byly hloubeny ručně pracovníky zhotovitele stavby. V průběhu hloubení sond byl realizován archeologický dohled. Pozitivní archeologické situace byly dokumentovány. V případě výjimečných nálezů, především v objektech odpadních jímek byl přítomen archeolog či jím pověřený pracovník v průběhu celé exkavace sondy a dohlížel nad exkavací objektů a získáním nálezů z jejich zásypů.

Sonda F4 byla situována při jižní uliční čáře ulice Biskupská při č.o. 8. Sonda byla hloubena na půdoryse 1,4x1,4 m. Při jihozápadní stěně sondy ve směru SZ-JV probíhal betonový kanál. Ve zbylých řezech sondy (P6, P7) byly patrné na geologické podloží (s.j. 100) naléhající komunikační úrovně s.j. 101-104 zakončené mohutnou navázkou (s.j. 105). Nevýrazný keramický materiál dovoluje dobu funkce komunikací datovat do období středověku (snad 13. stol.).

Sonda G4 byla situována při severní uliční čáře ulice Biskupská při č.o. 5. Sonda byla hloubena na půdoryse 1,4x1,4 m a v dolních partiích byla v jihozápadní stěně rozšiřována až o 0,7m. V těchto místech byla odkryta severovýchodní stěna zděného kanálu s.j. 901 vedoucího souběžně s uliční čarou. Jinak většinu výkopu sondy tvořil zásyp recentního tělesa parovodu a jeho vlastní betonová konstrukce. Na řezech P10 a P11 je patrné vysoko sahající skalní podloží, na něž naléhají komunikační horizonty s.j. 110 a 111.

Sonda D6 byla situována v rozšíření ulice Biskupská na rozhraní parcel č.o. 6 a 8. Sonda byla hloubena na půdoryse 1,5x1,5 m. V horních partiích byla situace značně narušena výkopem recentních inženýrských sítí. Ty porušily v řezu P4 patrné úrovně s.j. 135-139. V severovýchodním koutě byla zachycena odpadní jímka s.j. 503. Na základě nálezů

z uloženi s.j. 140 ji můžeme datovat do 14. století. Pestré složení má v těchto místech také geologické podloží, kde je v řezu P4 a P5 patrné střídání svahovin Petrského návrší a písků.

Nejzajímavější zjištění přinesla sonda C6. Sonda byla situována v místě rozšíření Biskupské ulice před č.o. 6. Sonda byla hloubena na obdélném půdoryse 2,4x1,2 m. Nálezová situace zachytila tři výkopy odpadních jímek a jeden relikt vstupní šije zahloubené části dřevozemní stavby. Odpadní jímka s.j. 500 (s.s.j. 001) byla vyhloubena na čtvercovém či obdélném půdoryse, z něhož byl zachycen jihovýchodní roh. Zásyp jímky je datován do 16. století. Odpadní jímka s.j. 501 (s.s.j. 002) byla situována přesně uprostřed sondy a byla vyhloubena na kruhovém půdoryse. Zásyp odpadní jímky je datován do druhé poloviny 14. a přelomu 14. a 15. století. Odpadní jímka s.j. 502 (s.s.j. 003) byla zachycena jako relikt v jihovýchodním nároží sondy. Zásyp odpadní jímky je datován do 14. století. Odpadní jímka s.j. 500 porušovala starší objekt s.j. 505 (s.s.j. 006). Relikt objektu s.j. 505 je pravděpodobně pozůstatkem vstupní šije zahloubené části dřevozemní stavby. Objekt je vyplněn uloženinami s.j. 115, 123, na dně jsou patrné komunikační úrovně s.j. 122, 124 a 125. Zásyp je datován na přelom 13. a 14. století.

Sonda A4 byla situována v rozšíření ulice Biskupská při jihovýchodním nároží budovy Městského dvora. Sonda byla hloubena na půdoryse 1,5x1 m. V celé ploše půdorysu sondy bylo odkryto těleso zděného kanálu s.j. 900 s propadenou klenbou. Kanál byl zasypán uloženinami s.j. 106, 107 a 108. V geologickém podloží pode dnem kanálu byly zachyceny drobné pozůstatky pleistocenních zvířecích kostí.

Sonda B6 byla situována v rozšíření ulice Biskupská při severní uliční čáře na rozmezí parcel č.o. 1 a 3. Sonda byla hloubena na půdoryse 2,5x1,5 m. V řezech P8 a P9 byl v rámci geologického podloží zachycen ražený objekt, patrně pozůstatek lochu. Při dně byly patrné komunikační horizonty s.j. 155 a 156. Ze zásypu nebyl získán žádný keramický materiál, aktivitu lze tedy datovat pouze obecně do období středověku.

Husova 12, rekonstrukce schodiště, parcela 497/3 (akce A097/2011). Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Při příležitosti rekonstrukce vstupního schodiště domu Husova 12 proběhl formou dohledu záchranný archeologický výzkum (Merta 2011e).

Z hlediska historické topografie se stavba nachází v místě bývalého městského příkopu. Po zrušení fortifikace a zasypání reliktů příkopu ve 40. letech 19. století zde byla v roce 1857 vystavěna budova Městské nižší reálky, která pak byla přestavěna (rozšířena) pro potřeby Zemské vyšší reálky (1872).

Při realizaci zemních prací byly odkryty základy domu Husova 12, na nichž byl patrný rozsah původní stavby Městské nižší reálky, respektive využití starší menší stavby pro budovu Zemské vyšší reálky. V souvislosti se stavebními akcemi obou zmíněných staveb došlo ke změně reliéfu terénu a odtěžení všech případných archeologických situací.

Jakubské náměstí, parc. č. 44, 45 (akce A032/2011). Středověk, novověk. Město, hřbitov, kostel. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl proveden v souvislosti s realizací stavby „Zpřístupnění brněnského podzemí – Kostnice u sv. Jakuba v Brně - II. etapa“. Nejpodstatnější část terénní části výzkumu probíhala od května do prosince 2011. Dle postupu stavebních prací byl výzkum rozdělen do čtyř základních částí.

První část představoval záchranný archeologický výzkum v prostoru stavební jámy nově budovaného vstupu do kostnice, který byl situován při jihozápadním nároží kostela. Výzkum zahrnul i trasu nově položených inženýrských sítí (celkově cca 140 m²). Kromě základových zdí kostela a přistavěné kaple byly veškeré archeologické situace exkavovány až na úroveň geologického podloží.

Překvapivým zjištěním byla skutečnost, že západní část zkoumané plochy nebyla zprvu součástí svatojakubského hřbitova. Nalezeno zde bylo několik blíže neurčených jam souvisejících se měšťanskou zástavbou. Jednu z nich lze interpretovat jako destrukci ražené podzemní prostory (sklepa či lochu). Jasným dokladem zřejmě dřevohliněné stavby byla řada sloupových jam, do nichž byly původně usazeny vertikální dřevěné konstrukční prvky. V interiéru budovy se nacházela suterénní část, snad sklípek (cca 2,5 x 2,5 m). Než byl zasypán, byl využit k pohřbívání zemřelých (72 jedinců). Zřejmě tedy došlo k odkoupení patřičné parcely a k jejímu připojení k sakrálnímu okrsku svatojakubského kostela se hřbitovem. Není vyloučeno, že popsané doklady zástavby mohly náležet ještě k někdejší

osadě cizích kolonistů. Ti se zde usadili na počátku 13. století a spolupodíleli se na založení města Brna.

Zkoumány byly kosterní ostatky 588 jedinců. Kromě toho byly vyzvednuty tisíce dalších lidských kostí, které se ocitly během dlouhé historie hřbitova v druhotných polohách (zásypech mladších hrobových jam, inženýrských sítí apod). Před závěrečným vyhodnocením se zdá, že většina zkoumaných pohřbů náležela do 13. – 15. století. Hroby z mladších období byly ve většině exkavovány při rekonstrukci náměstí v roce 2004.

Druhou část výzkumu představoval archeologický dohled při „vyklízení“ krypty pod západní částí kostela. Ta byla druhotně využita jako kostnice. „Vyklízení“ se tedy týkalo přítomných kosterních ostatků. Zpřístupněna byla prostřední a jižní část krypty (cca 140 m³ lidských kostí). Odebráno bylo několik stovek archeologických nálezů. Jednalo se především o zlomky keramických nádob. Dále byly přítomny fragmenty textilních, kožených, skleněných a kovových předmětů. V kryptě bylo dále umístěno 24 pohřbů v dřevěných rakvích. Byly předmětem samostatného výzkumu (viz dále).

Po „vyklízení“ krypty následoval výzkum přítomných zahloubených archeologických situací, které by byly zničeny výkopovými pracemi stavby. Objeveny byly dvě zásadní situace. Jedna byla interpretována jako založení dosud blíže neurčené stavby. Zřejmě se mohlo jednat o základ jedné z partií některého z předchůdců stávajícího kostela. Přesné vyhodnocení bude známo až po pečlivé analýze všech dosud získaných poznatků. Druhou situací byl hromadný hrob v jihozápadním rohu největší (prostřední) prostory krypty. Obsahoval 23 jedinců a množství dalších lidských kostí. Zemřelí byli vybaveni růženci a dalšími přídávky (krucifix, medailonky); zachovaly se reliкty textilních oděvů (především čepců), nalezena byla také jedna mince.

Čtvrtou část výzkumu tvořila stavebně historická dokumentace a analýza samotného objektu krypty. Sestává ze tří základních prostor spojených dvěma průchody. Do střední části krypty ústí vstup z kostela. Předběžně lze prohlásit, že jde v obecném pohledu o jednorázový stavební počin. Časově ho můžeme i s určitou podporou dendrochronologií získaných dat zařadit do 2. poloviny 17. století. Západní stěnu největší (prostřední) prostory tvoří základové zdivo někdejšího předchůce kostela (za současného stavu bádání jde o 2. stavební fázi). V 18. století byly ke kryptě z jižní strany připojeny prostory nově budovaných kostnic (*Černá, Zůbek 2012a*).

Jakubské náměstí, parc. č. 45 (akce A078/2011). Novověk. Kostel. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl proveden v souvislosti s realizací stavby „Zpřístupnění brněnského podzemí – Kostnice u sv. Jakuba v Brně - II. etapa“. Šlo o akci navazující na výzkum A032/2011 (viz předchozí). Konkrétním předmětem byla dokumentace a exkavace pohřbů v dřevěných rakvích, které byly objeveny při „vyklízení“ krypty pod svatojakubským kostelem.

Zkoumáno bylo 24 subjektů. Většina rakví byla zdobena malbami. Stav dochování kosterních ostatků byl ve většině případů špatný. Přítomno bylo 6 nedospělých jedinců. Výbavu většinou představovaly textilní a kožené součásti oděvu, růžence a křížky (*Kolařík, Slavíková, Staněk, Zůbek 2011*).

Jánská 2, dům U červeného raka, parc. č. 192 (akce A96/2011). Středověk, Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum v prostoru domu Jánská 2 v Brně byl vyvolán celkovou rekonstrukcí stavby (*Merta 2011b*). Parcela domu Jánská 2 vytváří jihovýchodním nárožím ulice Jánské s ulicí Masarykovou. Na parcele domu se doposud neuskutečnil žádný záchranný archeologický výzkum.

Geomorfologicky se lokalita rozkládá na mírném, k východu skloněném svahu, který směřuje k vodoteči Ponávky. Geologické podloží tvoří žlutá kvartérní sprašová návěš. V Brně jinde obvyklý holocenní půdní horizont byl v minulosti odtěžen..

Vzhledem k historickému objektu lékárny se domu č.p. 444 věnuje vcelku rozsáhlá odborná literatura (naposledy souhrnně i s patřičnou literaturou *Flodrová 2003*). Historickou topografii se pokouší řešit Oldřich Vičar (*1965*). Majitele domů v období pozdního středověku a novověku excerpoval z historických pramenů A. Gödl (pouze rukopis uložený v AMB). Novostavbě z roku 1907 se pouze dvěma větami věnoval ve svých Památkách Brna Karel Kuča (*1989-1991*). V rámci sanace podzemí se stavbě věnoval velmi letmo Libor Hanák (*Hanák – Hanáková: 1989, 19 - 22*) a posléze i Dagmar Černoušková (*Černoušková –*

Svoboda 2001). V roce 2009, před zahájením rekonstrukce domu, byl realizován stavebněhistorický průzkum (*Merta 2009*).

Před rokem 1907 došlo ke zbourání trojice sousedních domů na ulici Ferdinandově (Masarykově) – dům č.p. 444 „U červeného raka“, dům č.p. 443 „U tří bílých lilií“ a dům č.p. 442 „U křídla“. Na místě těchto tří domů byly nově vyměřeny parcely dvě – parc. č. 192 a parc. č. 193. Na parcele č. 192 byl v roce 1907 postaven dům Jánská 2 (Masarykova 1-3), který si ponechal název „U červeného raka“ a na parcele č. 193 dům Masarykova 5. Dnešní dům Jánská 2, č.p. 444 tak stojí na parcele bývalého domu 444 a na polovině sousední parcely domu 433 (*Zatloukal 2002, 596, Merta 2009*).

Záchranný archeologický výzkum se uskutečnil formou dohledu nad zemními pracemi v prostorách 1PP domu. V průběhu rekonstrukce sklepů domu byly odkryty základy severní zdi domu. Jak se ukázalo k založení byla využita substrukce starší zdi (s.j. 900) v délce asi 5,0 m. Smíšené zdivo lze dle charakteru považovat za součást stěny sklepa, jenž můžeme datovat do období pozdního středověku, případně raného novověku. Sklep by se podle ikonografických pramenů měl nacházet pod severní polovinou domu, což znamená, že jeho pozůstatky jsou v současnosti pod vozovkou ulice Jánské.

Dle ikonografie a nejstarších plánů města víme, že u domu stávala již ve středověku věž (*Merta – Peška 2007, 209-210*). Věž je zachycena na vedutách z dílny malířů Hanse Benno Bayera a Hanse Jörga Zeissera (1645), tedy pro období po roce 1645, na mladších vedutách již není. Při zemních pracích v rámci rekonstrukce sklepních prostor bylo odkryto v úrovni základů zahloubených do sprašového podloží kamenné zdivo (s.j. 902) v místech kde by se měla nacházet západní stěna věže. Vzhledem k nálezovým okolnostem je však spojitost zdi s věží velmi nejistá.

Záchranný archeologický výzkum přinesl zřejmě jediné možné, byť velmi kusé informace ke stavební historii domu, respektive k jeho stavební podobě před rokem 1907.

Josefská 2, parc. č. 213 (akce A033/2011). Středověk. Město. Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum v prostoru dvorku ulice Josefská 2 byl vyvolán stavebním záměrem vybudování výtahové šachty přiléhající do severovýchodního kouta dvora. Nejstarší dochovanou lidskou aktivitou zabírající celý prostor hloubené jámy byly zásypy objektu datované na základě nečetných keramických zlomků do období závěru 13. a počátku 14. století. Jedná se o uložení s.j. 100, 101, 102 a 103, které mají charakter cíleného zásypu rozsáhlé jámy. Na základě zkušeností s archeologickými výzkumy v prostředí středověkých měst můžeme zmíněné zásypové horizonty považovat za cílený zánikový zásyp suterénu dřevohliněné stavby. Stěny ani dno objektu nebyly zachyceny. Na zánikový horizont suterénu navazovala v řezu P2 lokálně zachycená stratigrafická sekvence vrstev naznačující nárůst terénu v průběhu středověku. Jedná se o vrstvy s.j. 105, 106 a 107, přičemž vrstva s.j. 107 sestává z metabazitového štětu naznačujícího komunikační charakter těchto úrovní.

Joštova ulice, Komenského náměstí, Údolní ulice, parc. č. 587, 769, 773. 774, 775, 776 (akce A054/2010). Středověk, novověk. Město, předměstí, fortifikace. Záchranný výzkum.

V souvislosti s realizací stavby „Komplexní regenerace historického jádra – ostatní komunikace – rekonstrukce ulice Joštova: II. etapa“ proběhl od 7. 7. 2010 do 20. 6. 2011 záchranný archeologický výzkum.

Archeologický výzkum ověřil na dotčeném území poměry svrchní partie geologického podloží. Tvořil ji půdní typ, který dosedal na poměrně mohutnou sprašovou návěj. Odlišný charakter mělo podloží v prostoru křižovatky před průčelím chrámu Jana Amose Komenského. Podle makroskopického ohledání jevílo silné ovlivnění vodou.

Antropogenní aktivity pravěkého či raně středověkého stáří nebyly zaznamenány. Nenarazil na ně ovšem ani žádný z dosavadních archeologických výzkumů, které se v daném prostoru či v jeho bezprostřední blízkosti uskutečnily. Toto území se tehdy zřejmě nejevilo jako příhodné k osídlení.

První sídelní využití prostoru je nutné spojovat až s obdobím vzniku a existence středověkého města. Kolem něho se vytvořil prstenec předměstského osídlení. Při výzkumu byly zachyceny antropogenní aktivity datované do vrcholného středověku a raného novověku. Většinou se jednalo o jámy blíže neurčené funkce. Některé subjekty lze označit za suterénní části dřevohliněných staveb a odpadní jímky. Ty byly dokumentovány v západní části rekonstruované partie Joštovy ulice. Představovaly tedy zřejmě pozůstatky někdejší zástavby

osady zvané Švábka. Předběžně lze některé ze situací na základě keramického materiálu datovat do 13. století. Směrem k východu převažovaly jámy obsahující zlomky keramiky 15. – 16. století.

V dalším období nastává výrazný nárůst terénu prostřednictvím navážek. Z velké části ho lze spojovat zřejmě s terénními úpravami, které souvisely s výstavbou bastionového opevnění ve 2. polovině 17. a v 18. století.

Z barokního opevnění zachytil archeologický výzkum ve východní části staveniště příkop s vyzděním jeho vnější stěny. Toto vyzdění bylo archeologicky dokumentováno vůbec poprvé. V předpolí opevnění byly dokumentovány další zděné konstrukce. Většinou představovaly pozůstatky novověké zástavby. Některé z budov bude zřejmě možné ztotožnit se stavbami zakreslenými na plánech z 19. století.

Po zrušení opevnění ve 2. polovině 19. století docházelo k postupnému budování zástavby a uliční sítě až do podoby dnešních dnů. Předmětný archeologický výzkum vzhledem ke svým podmínkám postihoval toto období jen okrajově, dokumentoval pouze vybrané aktivity. Výrazným fenoménem byla stará kanalizační síť, sestávající většinou z cihel zděných kanálů (Černá, Zůbek 2012b).

Orlí 19-21, parc. č. 165, 166 (akce A075/2008). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum v prostoru ulice Orlí byl vyvolán realizací projektu výstavby Hudebně dramatické laboratoře JAMU v Brně. Archeologický výzkum probíhal v několika etapách. V závěrečných měsících roku 2008 a na jaře roku 2009 proběhla stěžejní část archeologického výzkumu realizovaná na většině zkoumané plochy formou předstihového výzkumu. Na sklonku léta a v průběhu podzimu 2010 proběhly výkopové práce v prostoru dříve ponechaných statických bloků a v prostoru realizované stavební jámy, stejně jako v dříve nepřístupném prostoru po snesení konstrukcí sklepů. Naposledy na přelomu února a března 2012 byly dokumentovány nálezové situace v prostoru sklepů při ulici Orlí.

Trasa dnešní Orlí ulice odráží s určitými změnami komunikaci vedoucí od Starého Brna na Cejl, do Zábrdovic a dále do Moravského krasu, která byla používána už v raném středověku, nejpozději od 12. století. To nám dokládají nálezy ze 2. poloviny 12. století, učiněné po obou stranách ulice, samotná cesta ale mohla být pochopitelně staršího data než osídlení kolem ní. Po založení města se ulice vytyčená touto trasou nazývala Měninská (platea Menensis) a Před Měninskou branou (ante portam Menensem), jak nám dokládají městské knihy z poloviny 14. století (Vičar 1965, 271-272). Pod těmito názvy byla známa až do 19. století, kdy její část získala podle předchůdce dnešního č. 7, hostince „U černého orla“ jméno Černoorelská. Později pojmenování Adlergasse nebo Schwarzadlergasse přešlo na celou ulici a používá se dodnes (Flodrová 1997, 173). Původní průběh ulice si dodnes zachovává jižní fronta a severní fronta v západní části ulice. Severovýchodní fronta byla ve středověku určována především hranicí minoritského kláštera, založeného okolo r. 1240 a postupně rozšiřovaného o okolní městiště (Foltýn et al. 2005, 167-172; Procházka 2000, 65-72). Poškozena byla již při obléhání Brna Švédy r. 1645 a zejména pak při leteckém útoku r. 1944, jemuž padly za obět oba barokní domy na zastavované parcele. R. 1950 byla postavena provizorní přízemní zástavba (Svoboda – Černoušková 2001).

Geomorfologicky se lokalita nachází na mírném východním svahu spadajícím od Petrova k nivě říčky Ponávky, dnes kanalizované. Svrchní geologické podloží tvoří holocénní půdní typ na kvartérním sprašovém souvrství. V podloží těchto sedimentů se nacházejí štěrky a písky původní nivy Ponávky, místy zvodnělé. Pod těmito štěrky jsou uloženy tuhé a nepropustné třetihorní jíly, tzv. tégly. Nadmořská výška lokality se pohybuje kolem 211 m.n.m.

V rámci archeologického výzkumu byl sledován geologický řez lokalitou na jehož bázi se nacházely štěrky a písky uložené zde v souvislosti s dávným výskytem vodoteče v tomto prostoru. Navazují jílovité hlíny následované opět sekvencí písků. Geologickou situaci lokality uzavírá sprašová návěť s.j. 100 s patrnými pohřbenými půdními horizonty, završená vyvinutým holocénním půdním typem s.j. 101. Na dolní hranici sprašové návěje byly zachyceny dva kly mastodonta či mamuta. V dolní části sprašové návěje byly sledovány mrazové klíny tvořící při plošném začišťení tzv. polygonální půdy.

Archeologický výzkum realizovaný na parcelách Orlí 19 a 21 poskytl bohatý informační a nálezový materiál doplňující výraznou měrou dosud známé informace o tomto prostoru. Nejstarší archeologické nálezy lze datovat do průběhu druhé poloviny 12. století, kdy se zde poměrně bujaře začalo vyvíjet předměstské osídlení. Postupem času dostávala podoba tohoto

sídliště již téměř městský charakter, což dokládají nálezy suterénů dřevohliněných staveb. Tento kontinuální vývoj byl snad přerušen před polovinou 13. století lokací minoritského kláštera v těsném sousedství. V průběhu 14. století doklady o výrazném osídlení známém z ostatních částí středověkého Brna chybí. Další výrazné osídlení přichází až v 15. století a nese s sebou všechny typické znaky, jako je stavba zděných staveb, budování odpadních jímek a další.

Co se týče nálezového materiálu je přínosný zejména soubor nejstarší keramické produkce a s ním spojený nález prstenu se štítkem z barevného kovu, dále potom bohatý nálezový soubor pocházející z odpadní jímkou s.s.j. 051, z níž pochází také nález mince, či reliéfní dlaždice s erbem pánů z Dražic.

V severní a severovýchodní části parcely je patrný značný nárůst terénu v období od 12 do 2. poloviny 13. století. Po časovém hiátu následují další pozorované terénní úpravy a navýšení v průběhu 15. století. V období novověku byl terén dvora upraven minimálně jedním horizontem valounové dlažby, zachycené v reliktech v prostoru čtv. 4 a 6. Interiér průjezdu byl upraven cihelnou dlažbou. Tím jsou výrazné úpravy terénu na parcele uzavřeny.

Z pohledu historického vývoje obou parcel se jako velmi zajímavá jeví především již výše zmíněná časová prodleva projevující se v absenci zástavby a odpadních jímek od druhé poloviny 13. do závěru 14. století. Lze uvažovat, že po prvotním osídlení území a po vzniku nejstarší městské architektury ovlivnil vznik sousedního minoritského kláštera celý prostor tak, že se dále nerozvíjel. Naopak veškerá zástavba v této oblasti zanikla a dále se rozvíjela až po změně podmínek v daném prostoru. Zatímco parcela Orlí 19 fungovala vzhledem k blízkému konventu minoritů v jakési zkrácené podobě a respektovala tak současný rozsah klášterního areálu, sousední parcela Orlí 21 zasahovala svou délkou hluboko do vnitrobloku. Následuje již typický vývoj měšťanských parcel v období pozdního středověku a novověku.

Petrov – Denisovy sady, parc. č. 345/1 a 345/2 (akce A016/2011). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V květnu 2011 došlo v prostoru parkánu jižně před domem Petrov 3 ke vztyčení tzv. Papežského kříže. V souvislosti s tím byly hloubeny výkopy pro jeho základy a základy pro městský mobiliář, který byl umístěn v blízkosti kříže. Zároveň proběhly práce ve spojitosti s obnovením tarasní zídky západně základů kříže. Akce byla doprovázena záchranným archeologickým výzkumem realizovaným formou dohledu. Výkopy byly v úrovních stratigraficky nejstarších situacích částečně dokopány, vzniklé profily byly průběžně dokumentovány.

Lokalita se nachází cca 50 m jižně presbytáře kostela sv. Petra a Pavla, na zlomu, kde se skalní podloží příkře láme do nivy řeky Svratky (k lokalitě petrského vršku viz *Procházka 2000; Procházka 2010; Borský – Holub – Merta – Peška 2006*).

Ve výkopech pro základy kříže i pro znovuzaložení tarasní zdi se podařilo dokumentovat místní stratigrafii. V nejsevernější části profilu XX bylo dosaženo skalního podloží, které vykazovalo známky umělého srovnání. Na něm se nacházela shořelá vrstva snad nějaké dřevěné konstrukce, kterou můžeme datovat do období raného středověku. Nepodařilo se zde získat průkaznější nálezový materiál. Na této úrovni se pak již vytvořilo relativně mohutné vrcholně středověké souvrství. Pro toto období pak byla asi nejzajímavější planýrka shořelé dřevohliněné stavby z období po polovině 13. století. Z nálezové situace není jasné, zda se planýrka nacházela „in situ“, byla sem na toto místo přemístěna nebo se do těchto míst zřítla. V posledně jmenovaném případě bychom mohli uvažovat o nějaké konstrukci související s městskou hradbou, respektive na ní umístěné. Na středověkém souvrství se pak nacházely vrstvy novověké až recentní.

Menší výkop umístěný při vnitřní straně parkánové zdi pak odkryl pozůstatky vyzděné šíje schodiště branky proražené a vyzděné do parkánové zdi. Schodiště se zalamovalo podél parkánové zdi, bylo vyzděno z kamene, ojedinele v něm byly sekundárně použity kamenické články. Z vlastního schodiště byly doloženy kamenné stupně, dokumentovány byly dva. Vlastní vstup pak byl vyzděn z vysokých cihel. Záklenuk byl segmentový (půlkruhový), předpokládaný kamenný portál se odkryt nepodařilo. Dle stavební technologie lze stavbu datovat do druhé poloviny 14. století. Tomu odpovídala i stratigrafie, do níž byla stavba zapuštěna. Branku můžeme interpretovat jako výpadovou. Souvisela s ní s největší pravděpodobností i věžovitá stavba umístěná na městské hradbě východně domu Petrov 3. Tato stavba interpretovaná jako altánek (*Borský 2011*) má jádro vystavěné z vysokých cihel na polskou vazbu. Na středověké konstrukce pak nasedají novověké stavební úpravy dávající

celé stavbě současný vzhled. Její umístění i funkci s největší pravděpodobností vysvětluje právě odkrytá výpadová branka.

Výzkum doložil stratigrafii Petrského vršku na exponované jihovýchodní straně a to od raného středověku po současnost, stejně tak přinesl některé zásadní informace ke stavebním dějinám a to zejména městské fortifikace. Je tedy zřejmé, že Petrské návrší skrývá ještě mnohé závažné informace k nejstarším dějinám města Brna.

K. ú. Staré Brno

Křídlovická 18, výstavba bytového domu, parc. č. 192, 1591 (akce A070/2011). Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Zemní práce při realizaci stavební jámy pro novostavbu bytového domu rozkládajícího se na celé ploše parcely doprovázel záchranný archeologický výzkum formou dohledu (*Merta 2011c*).

Zkoumaná plocha se nachází při jižní straně ulice Křídlovické, která je v podstatě pozůstatkem stejnojmenné vesnice, založené zřejmě ve 13. století (první písemná zmínka je z roku 1314, *Kuča 2000, 427*).

Výkopové práce dosahující zahloubení cca 1,4 m proti stávající úrovni terénu nezasáhly žádné terénní situace, které bychom mohli považovat za typicky antropogenní. V ploše stavby byl zachycen pouze tzv. zahradní horizont, který se vytvořil v průběhu novověku na starších povodňových hlínách v inundaci vodoteče Svratky. Zahrady v těchto místech dokládají i nejstarší brněnské mapy z počátku 19. století. Případné archeologické terény se mohou nacházet pod těmito souvrstvími.

Křížová 18, rekonstrukce kanalizace, parc. č. 97 (akce A089/2011). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl realizován v souvislosti s opravou kanalizace ve dvoře domu Křížová 18 (*Holub-Merta 2011*). Dokumentován byl výkop v délce cca 25 m, který dosahoval maximální hloubky 3,00 m oproti stávajícímu povrchu. Výkop byl kolmý na ulici Křížovou, dosáhl uliční čáry.

V minulosti byl dokumentován podobný výkop v sousedním domě Křížová 14, výzkum doprovázel i rekonstrukci kolejového svršku v prostoru křížovatky Křížová, Václavská (*Zapletalová – Peška 2004; 2005*). Parcela se nachází cca 100 m od lokality U modrého lva, v předpokládaném perimetru nejstaršího historického osídlení Starého Brna (naposledy i se starší literaturou *Procházka – Wihoda – Zapletalová 2011*).

V rámci výzkumu se podařilo zachytit stratigrafii od období raného středověku po současnost. Nejstarší situace, vzniklé primárně na úrovni podloží, lze předběžně datovat na přelom 11./12. století. Jednalo se o jeden zahloubený objekt a „kulturní“ vrstvu. Následovalo 0,6 m mocné souvrství povodňových hlín, které raně středověké osídlení překrylo. Na těchto povodňových hlínách se pak rozvinuly vrcholněstředověké aktivity reprezentované reliktem nadzemní části dřevohliněného domu zaniklého požárem někdy na sklonku 13. století. Do jeho planýrky pak byla vystavěna pec s kamennými základy, jež měla nejméně dvě funkční fáze. Pec můžeme interpretovat pravděpodobně jako potravinářskou. Jestli byla součástí nějakého domu nebo stála soliterně nelze zodpovědět. Nad touto situací pak byly zachyceny blíže nespécifikovatelné situace z raného novověku. Nepodařilo se zachytit žádné pozůstatky zástavby, které by bylo možné k danému období přiřadit. Vlastní dům, který se dnes na parcele nachází, byl vystavěn před rokem 1850. Tato stavba představuje jeden z nejautentičtějších domů tohoto období, které se na území Brna nachází.

Výzkum se v současné době nachází ve fázi zpracování.

Brno, Pekařská 9, parc. č. 1162, odvodnění dvora (akce A089/2011). Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum formou dohledu doprovázel zemní práce prováděné v souvislosti s odvlhčením zdiva v prostoru dvora domu (*Merta 2011d*).

Nájemní dům byl postaven na místě starší zástavby (sahající až do období vrcholného středověku) jižní strany ulice Pekařské někdy kolem roku 1850. Dvůr se nachází v místě prudkého svahu, takže terén v těchto místech musel být v době výstavby domu dorovnan, což zachytily dokumentované výkopy. Starší, než klasicistní aktivity zachyceny nebyly.

Pekařská ulice 53, parc. č. 1757/1 (akce A020/2011). Středověk, novověk. Klášter. Záchranný výzkum.

V souvislosti s realizací stavby „Pracoviště chladu MR, budova M – zdroj chladu“ proběhl na přelomu dubna a května 2011 záchranný archeologický výzkum.

Nově budovaný objekt „chladírny“ se nachází v prostoru, o němž z písemných pramenů víme, že zde roku 1238 založil měšťan Rudger s manželkou Hodavou „na prosbu brněnských měšťanů“ a na podporu města špitál sv. Ducha. Ten se po zakladatelově vstupu do řádu sv. Jana Křtitele Jeruzalémského roku 1243 dostal do johanitské správy. Johanitská komenda byla postavena v jeho sousedství. Zrušena byla v roce 1900. Šachta „chladírny“ byla situována do míst, kde stávala jedna z budov johanitského komplexu. Výzkum dokumentoval část jejích reliktnů. Stáří však bylo novověké. Nejstarší antropogenní aktivity pocházely ze 13. století (3,50 m od dnešního povrchu). Většinou náležely k výrobnímu areálu. Jeho nejvýraznější složku představovala drobná povrchová, nebo jen mírně zahloubená otopná zařízení – pucky. Na zkoumané ploše o výměře cca 5 x 5 m jich bylo zachyceno pět plus další dva méně výrazné či zničené subjekty. Budovány nebyly všechny ve stejné době. Některé měly ve své existenci dvě jasně rozlišitelné fáze. Dále byly dokumentovány popelovité vrstvy a jimi zasypané jámy. Areál snad souvisel s kovářskou výrobou (Černá, Zůbek 2012c).

k.ú. Veverí**Kounicova ulice, parc. č. 1494/1, 1494/2 (akce A014/2011). Středověk, novověk. Předměstí. Záchranný výzkum.**

Archeologický výzkum byl realizován v prostoru parčíku před budovou hotelu Continental při Kounicově ulici. V rámci archeologického výzkumu byly dokumentovány výkopy pro přeložky inženýrských sítí a dále archeologické situace odhalené ve stavební jámě hloubené při budově hotelu Continental pro zřízení podzemního parkoviště. Historicky není známo v této oblasti středověké osídlení, první postižitelné osídlení bylo doposud známo z plánů z 19. století. Představovala jej výstavba dělostřeleckých kasáren situovaná při severní hraně hloubené stavební jámy.

V první fázi archeologického výzkumu bylo přistoupeno k dokumentaci nálezových situací odkrytých v trasách přeložek inženýrských sítí. Jednalo se o odhalená základová zdíva budov výše zmíněných dělostřeleckých kasáren.

Pozůstatky novověké zděné zástavby byly zachyceny i v severní části hloubené stavební jámy. V její jižní části byly pak zachyceny nálezové situace dokládající osídlení tohoto prostoru v průběhu 15. století. Jednalo se o odpadní jámku a v reliktech zkoumaný pozůstatek suterénu dřevohliněné stavby. Vzhledem k lokalizaci suterénu do sjezdu stavební mechanizace do prostoru stavební jámy nebylo možné tento dostatečně prozkoumat. Bylo zachyceno pouze jeho jihovýchodní nároží se stupňovitou vstupní šíjí přimykající se z východní strany.

Archeologický výzkum v prostoru při hotelu Continental zjistil dosud neznámé osídlení měnící naše představy o podobě této oblasti na sklonku středověku.

Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)**Vídeňská ulice, p. č. 641/1, 640/8, 640/17, Polní ulice p. č. 433/1 (akce A058/2011)
Raný středověk, novověk. Pohřebiště, sídliště, město. Záchranný výzkum.**

V měsících srpnu a září 2011 proběhl záchranný archeologický výzkum, který byl vyvolán stavbou SO 06 prodloužení horkovodu a SO 15 přípojka horkovodu pro SO 01 "Obytný soubor Brno, Vídeňská, domy A+B".

Jednotlivé plochy výzkumy byly označeny podle postupu prací na sondy S1 až S5 a šachty Š1 a Š2.

Geologické podloží je v prostoru zkoumané lokality tvořeno mocnou vrstvou spraše a sprašových sedimentů, které jsou uloženy na reliktech štěrků řeky Svatky. Svrchní část sprašového podloží, místy až 20 cm mocná, se odlišovala svojí výrazně žlutou barvou a byla od spraše (s. j. 129) pracovní oddělena (s. j. 100). V této úrovni se také nacházela většina paleolitických nálezů. V sondě S1 na ulici Polní byl na sprašovém podloží vyvinut holocenní

půdní typ, který dosahoval místy mocnosti až 50 cm a západním směrem k ulici Vídeňské vyzníval. V sondách S2 až S5 byl většinou odstraněn již v minulosti.

Sonda S1 při jižní straně ulice Polní byla vzhledem k postupu stavebních prací dokumentována pouze formou řezů. Sondy S2, S3 a S4 byly na základě zjištěných informací z výzkumu v roce 2009 (*A018/2009, Holub et al. 2010, 395-432, zvl. 426-427*) a po dohodě se stavbou zkoumány plošně. Mechanizací byla odstraněna pouze ornice o mocnosti 0,2 až 0,4 m a následné situace již byly preparovány ručně. V důsledku silného paleolitického osídlení v sondě S2 byla tato ještě rozdělena v metrovou čtvercovou síť označenou písmeny A až V, což umožnilo preciznější dokumentaci zjištěných paleolitických nálezů. V sondách S3 a S4 již v této síti nebylo pokračováno, a to z důvodu absence paleolitického osídlení, které v těchto místech bylo zničeno mladšími archeologickými situacemi (viz kap. Paleolit). Sonda S5 byla dokumentována pouze formou řezů. Šachty Š1 a Š2 v ulici Vídeňské byly dohledovány při jejich hloubení těžkou mechanizací a dokumentovány pouze fotograficky, neboť se vesměs nacházely v místech starších inženýrských sítí.

Záchranný archeologický výzkum při jižní straně ulice Polní a západní straně ulice Vídeňské výrazně přispěl k doplnění našich informací o osídlení daného prostoru od pravěku po dnešek. Z pravěkého osídlení výzkum doložil již zmiňované paleolitické osídlení (viz kap. Paleolit) a osídlení z období neolitu a eneolitu (viz kap. Neolit a eneolit) a snad i z pozdní doby bronzové (viz kap. Doba bronzová).

Nejvýrazněji bylo výzkumem zachyceno osídlení mladší doby hradištní. To bylo v sondě S2 reprezentováno především nálezem 3 hrobů (H 800-802), které můžeme jednoznačně přiřadit k mladohradištnímu řadovému pohřebišti zjištěnému výzkumem v roce 2009 (*Holub et al. 2010, 395-432, zvl. 426-427; Neruda et al. 2010*). V sondách S2-S5 bylo mladohradištní osídlení detekováno sice pouze nálezy z druhotných poloh, v sondě S1 však byly zjištěny i jednotlivé výkopy tohoto období. Minimálně 4 objekty, přičemž i jedno pyrotechnologické zařízení, ukazují na pokračování výrobně-hospodářského sídliště z 11.-12. století zachyceného také výzkumem v roce 2009 (*Neruda a kol. 2010; Holub a kol. 2010, 395-432, zvl. 426-427*). To společně s výsledky jiných výzkumů v nejbližším okolí (souhrnně např. *Zapletalová 2009, 192-210*) potvrzuje teorii o pravobřeží Starého Brna jako hospodářského zázemí starobrněnské aglomerace 11.-12. století.

Období novověku zastupuje zděná odpadní jímka s. j. 510. Přibližně osm výkopů v sondě S1 se nepodařilo časově zařadit - je však pravděpodobné, že některé z nich patří období pravěku a raného středověku.

V sondě S4 a S5 byly dokumentovány výrazné výkopové aktivity novověkého až recentního stáří, z jejichž zásypu byla získána kolekce nálezů od paleolitu po dnešek. Zajímavé bylo i zjištění, že ve výkopech bylo deponováno relativně velké množství lidských kostí, které s největší pravděpodobností pocházejí z mladohradištního pohřebiště. Ty zde byly pravděpodobně druhotně uloženy při blíže neurčených terénních úpravách, jak by naznačovala skutečnost, že se zde nacházely převážně dlouhé kosti.

Vídeňská ulice, p. č. 640/1, 678/1 (akce A053/2011)

Raný středověk, novověk. Pohřebiště, sídliště, město. Záchranný výzkum.

V měsících srpnu a září 2011 proběhl záchranný archeologický výzkum, který byl vyvolán rekonstrukcí kanalizace pro stavbou "Obytný soubor Brno, Vídeňská, domy A+B". Jednotlivé plochy výzkumy byly označeny podle postupu prací jako sondy S1 až S11. Výkop kanalizace na ulici Vídeňské (sondy S1 až S6) probíhal z větší části v linii starších inženýrských sítí. V délce více jak 100 m byla dokumentována zeď s. j. 900, kterou bohužel nejsme schopni blíže časově ani funkčně určit. Podloží, včetně holocenního půdního horizontu, bylo zachyceno až v sondě S11, která již z větší části zasahovala do plochy zkoumané v roce 2009 (akce A058/2011; *Holub et al. 2010, 395-432*).

Výrazně archeologicky pozitivní byla sonda S7. Ta byla hloubena zcela neohlášeně za účelem nalezení staré kanalizace. Jednalo se o výkop o rozměrech 4,7 x 1,2 m orientovaný severojižním směrem. V hloubce 1 až 1,2 m se vzhledem k množství lidských kostí podařilo práce těžké mechanizace zastavit. Na stěnách vzniklého výkopu bylo dokumentováno přibližně 50 až 60 cm mocné navážkové souvrství, ze kterého bylo ovšem získáno množství raně a vrcholně středověké keramiky. Ve stěnách výkopu byly dokumentovány minimálně 3 hroby, které můžeme s jistotou přiřadit k raně středověkému řadovému pohřebišti z 11.-12. století, které zde bylo zachyceno již v roce 2009 (*Holub et al. 2010, 395-432*) a také v roce 2011 (viz akce A058/2011 Vídeňská a Polní ulice). Z půdního horizontu se podařilo získat

ojedinělé keramické zlomky náležející pravděpodobně pravěkému období, přičemž tento horizont se zdál být zkulturněn téměř v celé zachycené ploše. Horizont paleolitického osídlení, který zde lze s vysokou mírou pravděpodobnosti předpokládat (*Neruda – Nerudová 2010, 275-278*), narušen nebyl.

Literatura:

- Cejnková, D. – Loskotová, I. 1993:** Archeologické výzkumy na Starém Brně. Brno v minulosti a dnes 13. Brno, 23-28.
- Černá, L., Zůbek, A. 2012a:** Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Zpřístupnění brněnského podzemí – Kostnice u sv. Jakuba v Brně - II. etapa“. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 2/12. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Černá, L., Zůbek, A. 2012b:** Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Komplexní regenerace historického jádra – ostatní komunikace – rekonstrukce ulice Joštova: II. etapa“ Rkp. nálezové zprávy, č.j. 2/12. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Černá, L., Zůbek, A. 2012c:** Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Pracoviště chladu MR, budova M – zdroj chladu“, parc. č. 1757/1 (Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně – Pekařská 53). Rkp. nálezové zprávy, č.j. 13/11. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Černoušková, D. – Svoboda, A. 2001:** Historická mapa podzemí. Brno.
- Borský P. 2005:** Farní budova č.p. 268 (k.ú. Brno-město) na Petrově č. 9, rkp. SHP uložený v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Borský, P. – Holub, P. – Merta, D. – Peška, M. 2006:** Petrské návrší v Brně – poznámky k vývoji zástavby, Dějiny staveb 2006, 200-212
- Dejmal, M. – Peška, M. 2010a:** Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu v prostoru dvorku při rekonstrukci objektu Bašty 2 a 4 – „Padowetz“ v Brně. Rkp. Nálezové zprávy č.j. 6/10. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno, o.p.s.
- Dejmal, M. – Peška, M. 2010b:** Nález dvou potravinářských pecí z 12. století z ulice Bašty 2 v Brně. In: Archaeologia technica 21. Brno, 113-122.
- Flodrová, M. 1997:** Brněnské ulice a vývoj jejich názvů od 13.století po dnešek. Brno.
- Flodrová, M. 2003:** K historii brněnských lékáren v pobělohorském období. In: Brno v minulosti a dnes 17, Brno, 311 - 356.
- Foltýn, D. et al. 2005:** Encyklopedie moravských a slezských klášterů. Praha, Libri.
- Hanák, L. – Hanáková, V. 1989:** Brno. Brno – historické jádro – stavební vývoj. Blok 11. SÚRPMO.
- Holub, P. 2011a:** Brno, Rezidence Biskupská 8. NZ č.j. 21/11, uložená v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Holub, P. 2011b:** Sanace podzemí HJmB, záchranný archeologický výzkum, Blok 22 a 23. NZ č.j. 07/11, uložená v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Holub, P. – Kolařík, V. – Merta, D. – Peška, M. – Sedláčková, L. Zapletalová, D. – Zůbek, A. 2010:** Brno (okr. Brno – Město). In: Přehled výzkumů 51. Brno, 395-432.
- Holub, P. – Merta, D. 2011:** Křížová 18, rekonstrukce kanalizace, parc. č. 97. TD z akce A089/2011, uložená v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Kolařík, V. – Merta, D. 2011:** Petrov – Denisovy sady, parc. č. 345/1 a 345/2. TD z akce A016/2011 uložená v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Kolařík, V., Slavíková, A., Staněk, P., Zůbek, A. 2011:** „Komplexní regenerace historického jádra – ostatní komunikace – rekonstrukce ulice Joštova: II. etapa“ – výzkum rakví (akce č. A78/2011). Terénní dokumentace. Uloženo: Archiv Archaia Brno o.p.s.
- Kuča, K. 1989-1991:** Památky Brna, Brno.
- Kuča, K. 2000:** Brno. Vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Praha.
- Merta, D. 2009:** Dům č.p. 444 Jánská č. 2/ Masarykova č. 1-3 Brno. Stavebněhistorický průzkum. Rkp. SHP č.j. SHP01/09 uložený v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Merta, D. 2011a:** Bytový dům Bašty 4. NZ č.j. 15/2011, uložená v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Merta, D. 2011b:** Brno – Jánská 2, dům „U červeného“ raka, rekonstrukce. NZ č.j. A022/11, uložená v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Merta, D. 2011c:** Křídlovická 18, výstavba bytového domu, parc. č. 192 1591. TD z akce

- A070/2011, uložena v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Merta, D. 2011d:** Brno, Pekařská 9, parc. č. 1162, odvodnění dvora. TD z akce A098/2011, uložena v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Merta, D. 2011e:** Husova 12, rekonstrukce schodiště, parcela 497/3. Terénní dokumentace z akce A097/2011. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno, o.p.s.
- Merta, D. – Peška, M. 2007:** Brněnské domy s věží. Sborník z konference Dějiny staveb 2007, Pízeň, 205 - 216.
- Neruda, P. – Nerudová, Z. 2010:** Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město). Přehled výzkumů 51, 275-278.
- Neruda, P. – Nerudová, Z. – Sedláčková, L. – Zapletalová, D. 2010:** „Bytový dům Vídeňská, I. etapa, Brno“. Nálezová zpráva č. j. 24/10, uložena v archivu Archaia Brno, o. p. s.
- Procházka, R. 2000:** Zrod středověkého města na příkladu Brna. K otázce odrazu společenské změny v archeologických pramenech. In: M. Ježek, J. Klápště (eds.), *Mediaevalia archaeologica 2*, Praha – Brno, 7 –158.
- Procházka, R. – Loskotová, I. 1999:** K topografii a interpretaci předlokačního osídlení brněnského historického jádra, *Archeologia historica 24*, s. 169-188.
- Procházka, R. – Wihoda, M. – Zapletalová, D. 2011:** V raném středověku. In: Procházka, R. ed.: *Dějiny Brna 1. Od pravěku k ranému středověku*. Brno, 448-560.
- Svoboda, A. – Černoušková, D. 2001:** Historická mapa podzemí. Brno. Stuchlíková, J. 1996: Příspěvek k osídlení centra Brna v době bronzové. In: *Pravěk NŘ 1994/4*. Brno, 155-164.
- Vičar, O. 1965:** Místopis Brna v polovici 14. století, *Brno v minulosti a dnes 7*, s. 242 – 283.
- Vičar, O. 1966:** Místopis Brna v polovici 14. století (Předměstí), *Brno v minulosti a dnes 8*, 226-273.
- Vičar, O. 1965:** Místopis Brna v polovici 14. století. (Prostor uvnitř hradeb). In: *Brno v minulosti a dnes 7*, 242 - 283.
- Zapletalová, D. 2009:** Starobrněnské pravobřeží Svratky v raném středověku. In: P. Dresler – Z. Měřínský (eds) 2009: *Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice 2*. Brno, 192-210.
- Zapletalová, D. – Peška, M. 2004:** Sv. Benedikt, Oldřich nebo Prokop? K otázce polohy středověké brněnské mincovny a její souvislosti se starobrněnskou kaplí sv. Prokopa. *AR 56*, 679-690.
- Zapletalová, D. – Peška, M. 2005:** Nové poznatky ke starobrněnskému kostelu sv. Prokopa a jeho okolí. *Brno v minulosti a dnes 18*. Brno, 529-535.
- Zatloukal, P. 1997:** Brněnská okružní třída. Brno.
- Zatloukal, P. 2002:** Příběhy dlouhého století. *Architektura let 1750 – 1918 na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc.
- Zatloukal, P. 2006:** Brněnská architektura 1815 – 1915. Průvodce. *Obecní dům Brno, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Brno*.

2.3 Mimobrněnské výzkumy společnosti Archaia Brno v letech 2010 až 2011

Miroslav Dejmal – Aleš Hoch – Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška – Hynek Zbranek

Doubravník (okr. Brno – venkov), Areál kostela Povýšení sv. Kříže, parc. č. 3; 54/1

V průběhu roku 2011 probíhala první etapa záchranného archeologického výzkumu vyvolaného budováním nové kanalizace v areálu kostela Povýšení sv. Kříže. Práce se soustředily na několik míst areálu. V prostoru nově zřizované zahrady ticha (severně od kostela) byla, v její západní části, provedena sondáž a dokumentace výkopu nově budované ohradní zdi areálu (Sondy 1-5, 9). Dále byl ve východní části zahrady ticha (v okolí fary) zkoumán prostor v trase nově pokládané kanalizace (S 10, 12-15). Při samotném kostele, na jeho jižní části, byly realizovány sondy pro ověření dochování archeologických terénů.

Mělké sondy v západní části zahrady ticha (S 1-5) a výkop pro novou ohradní zeď areálu (S 9), provedený do hloubky 80 cm, neodkryl archeologické situace a zdokumentovány byly jen naplavené písčité vrstvy v hloubce od 40 cm pod současným povrchem obsahující pozdně středověký a novověký keramický materiál.

V severovýchodním rohu zahrady ticha bylo dokumentováno zdivo budovy, která je patrná ještě na indikační skice stabilního katastru z roku 1826. Zachycena byla jihozápadní kamenná obvodová zeď. Severozápadní a severovýchodní zdi budovy dodnes stojí a tvoří obvodovou zeď areálu. Nalezené zdivo s nepodařilo blíže datovat, ale jeho základové partie nasedaly na vrstvu datovatelnou do 17. století. Dále byl v prostoru severně od fary krom recentních navážek a kamenné dlažby, dokumentován relikv zdiva, pravděpodobně procházející ve směru jihozápad-severovýchod. Toto zdivo bylo z části překryto vrstvou datovatelnou do 15. století. Další zdiva středověkého stáří byly dokumentovány východně od dnešní fary. Dvě zde odkrytá zdiva procházela také ve směru jihozápad-severovýchod. Jižnější zdivo bylo navíc na jižní straně opatřeno zděným opěrákem. V návaznosti na tyto konstrukce byly odkryty jednotlivé vrstvy datovatelné do 13. až 15. století. Celou situaci překrývala destrukce, tvořená kameny a maltou, která obsahovala keramiku datovatelnou do 15. století.

V sondách jižně kostela byly svrchní partie zachycené situace tvořeny pravděpodobně recentní navázkou o mocnosti 100 cm, která nahodile obsahovala redeponované lidské kosti. Sondy byly hloubeny pouze na úroveň svrchních hrobů, které kostel obklopují. Hroby se podařilo nalézt v hloubce 100-120 cm (310,50-310,70 m n. m.) pod dnešní úrovní terénu. Sonda S6 se pokusila zachytit i předpokládaný průběh ohradní zdi okolo kostela, která je patrná ještě na výše zmíněné indikační skice a byla údajně zachycena i geofyzikálním průzkumem v roce 1992 (Hašek–Unger 1994, 32-33, Abb. 5). Přestože sonda dosáhla až povrchu do kterého byly zahloubeny hroby v primární poloze, nebyly pozůstatky zdi nalezeny. Přibližně v místech, kde geofyzikální měření lokalizovalo pozůstatky obvodové zdi byl ale nalezen recentní výkop s uzemněním hromosvodu.

Do dnešního areálu kostela Povýšení sv. Kříže je lokalizován zaniklý ženský klášter poprvé zmiňovaný v roce 1231. Zdejší klášter, který sloužil zakladatelskému rodu Pernštejnů jako rodový zanikl někdy na počátku 30. let 15. století. Přestože již dříve v okolí proběhlo několik archeologických výzkumů, pozůstatky vlastního kláštera tehdy nalezeny nebyly (Doležel 1999, 321-340). Za pozůstatky, v tuto chvíli blíže neinterpretovatelných, klášterních staveb považujeme námi nalezené středověké konstrukce v okolí dnešní fary. Domníváme se tedy že část doubravnického konventu se nacházela severozápadně od



Doubravník, relikv středověkého zdiva bývalého kláštera ve výkopu před západní frontou fary.

dnešního kostela Povýšení sv. Kříže. Další poznatky a upřesnění námi zjištěných situací očekáváme od druhé sezóny, která má proběhnout v souvislosti s budováním další větve kanalizace okolo kostela Povýšení sv. Kříže v roce 2012.

Jihlava (okr. Jihlava), Lazebnická 3

Dům Lazebnická 3 byl předmětem stavebněhistorického průzkumu, o jehož výsledcích na tomto místě bylo referováno vloni. Záchranný archeologický výzkum doprovázející rekonstrukci domu a jeho částečnou asanaci, který proběhl v roce 2011 výsledky SHP doplnil nebo opravil.

Z dokumentace domu po snesení omítek a vyhodnocení výsledků záchranného archeologického výzkumu doprovázejícího rekonstrukci domu vyplývá, že se původně jednalo o dvě středověké parcely, které byla někdy v renesanci (teoreticky již v pozdním středověku) spojeny. Původní parcela byla výrazně hlubší, než je tomu dnes. Její hloubka odpovídala parcele domu Lazebnická 5. To znamená, že primárně měla rozměry cca 20 x 45 m.

Ne zcela jednoznačný je průběh středověké uliční čáry. U domu Lazebnická 1 bylo uliční průčelí v dnešní pozici (na dům byl zpracován stavebněhistorický průzkum, Borský 2009). Při jižní straně parcely Lazebnická 3 byla součka zastavěná až v mladším období (více by napověděl průzkum domu Lazebnická 5). Je tedy pravděpodobné, že uliční čára je od samých počátků zástavby fixována ve stejné pozici.

Vlastní vývoj zástavby na parcele nelze z doposud získaných indicií stanovit zcela jednoznačně.

Pro nejstarší období domu můžeme předpokládat dřevohliněnou zástavbu. Její existenci mimo mazanic dokládá i založení mladších příček v jižní části domu, které využívá cihelných pasů mezi základovými pilíři (v prostoru dnešní místnosti 1.14). Pasy s největší pravděpodobností překračují zasypy sklepů právě dřevohliněných sklepů, teoreticky i jiných, dnes neznámých sklepů zděných (v současnosti existující sklep vznikl až v období renesanční přestavby). Podobný vývoj lze očekávat i v severní části domu.

Nejstarší zděná fáze (obr. B) představovala čtvercovou dispozici rozdělenou na poloviny, přičemž na poloviny byl rozdělen i severní díl. Stavba je doposud hmotově zachována ve dvorním křídle (s.j. 900), V stěna včetně JV nároží je částečně dochována v dnešní ohradní zdi parcely, archeologicky se podařilo zachytit JZ nároží (s.j. 918). V západní stěně, která je dochována takřka v celém rozsahu (Z stěna místnosti 1.21, 1.20 a 1.25), se nacházel centrálně umístěný vstup (ve zdivu je jeho jižní, z cihel vyzděná špaleta). Můžeme předpokládat, že severní dvoudílná část byla podsklepena (archeologické situace tomu odpovídají). Sklep i přízemí bylo plochostropé. Vzhledem k tomu, že byla zachycena obě nároží západní stěny, tedy stěny obrácené do ulice, a že tato stěna se nachází velmi výrazně zasunuta do parcely, je zřejmé, že tato kamenná fáze navazovala na starší dřevohliněnou stavbu v čele parcely. Dřevohliněnou část domu nepřímě dokládá založení mladších zdí v této části domu. Vlastní archeologický výzkum nedosáhl takové hloubky, aby zachytil pozůstatky sklepa této stavební fáze nebo pozůstatky konstrukcí nezděné stavby.

Pozdně středověké stavbě (obr. C) náleží kamenné zdi, jejichž substrukce jsou obsaženy v jižní části domovního průčelí a v jižní zdi stávající chodby (místnost 1.01). O dispozici domu mnoho nevyovídají. Teoreticky lze uvažovat o tom, že jsou součástí nově vystavěného domu po rozdělení parcely.

Z renesanční přestavby (obr. C) lze lépe rekonstruovat severní dům. Především došlo k ubourání jižní části původního zděného jádra, na jehož základech vzniklo dnešní dvorní křídlo v současném rozsahu. Zároveň byl nově rozvržen uliční trakt, jehož severní díl byl podsklepen. O této části lze uvažovat jako o komoře, z níž se zachovala část jižní zdi se čtvercovým okénkem zdobeným malbou rostlinných motivů. Komoře byla pravděpodobně táflována dřevem, což dokládá hranol zazděný v této zdi z pohledu interiéru (místnost 1.08). Za komorou navazoval prostor černé kuchyně, schodiště do patra a vstup do sklepa. Zbylou část přízemí zřejmě tvořil mázhauz s průjezdem situovaným k jižní hranici parcely (v dnešní poloze).

Jižní dům měl průjezd ve své jižní polovině (místnost 1.18 a 1.14), v severní části se nacházela komoře (prostor místnosti 1.16 a 1.17) a na ni navazoval prostor černé kuchyně(?).

Obě stavby byly primárně plochostropé, v mladší fázi (renesance/rané baroko) došlo k zaklenutí přízemí dvorního traktu severního domu a průjezdu domu jižního.

Stav před současnou rekonstrukcí odpovídal přestavbě, která se uskutečnila na přelomu 20. a 30. let 19. století (obr. D), což přesvědčivě doložily výsledky dendrochronologické analýzy dřevěných konstrukčních prvků domu.

Původní dva domy byly sjednoceny do jedné stavby, ve které byly vytvořeny čtyři byty, o dalším snad lze uvažovat ve dvorním křídle. V této době došlo k zaklenutí původního průjezdu S domu, který se tak stal komunikační páteří. Bývalý průjezd J domu (místnosti 1.18 a 1.14) byl zadaptován na obytné prostory. Zároveň došlo k zaklenutí placemi i Z části místnosti 1.18. Z jakého důvodu k tomu došlo nevíme. Nově byly upraveny kuchyně všech tehdy zřízených bytů (místnosti 1.10 a 1.07 pro S byt v 1NP; místnosti 1.11 a 1.15 pro J byt v 1NP; místnosti 2.17 a 2.13 pro S byt ve 2NP a konečně místnosti 2.06 a 2.05 pro J byt ve 2NP). Nově také došlo k rozdělení 1NP dvorního traktu na tři prostory, což zřejmě souviselo s vybudováním pátého bytu. Opravován byl sklep, domníváme se, že došlo k jeho zmenšení na úkor části pod místností 1.03.

V blíže nespecifikovaném období došlo k přenesení schodiště z kubusu při dvorním traktu do nové polohy v JZ části průjezdu – zde je dodnes.



Jihlava, Lazebnická 3. Pokus o prostorovou stavební analýzu domu.

Jihlava (okr. Jihlava), Masarykovo nám. 15 a 16

V roce 2012 proběhl v Jihlavě záchranný archeologický výzkum a stavebně-historický průzkum doprovázející rozsáhlou rekonstrukci Základní umělecké školy na Masarykově náměstí 15 a 16. Výzkum proběhl ve spolupráci Muzea Vysočiny v Jihlavě a naší společnosti. Parcely domů Masarykovo náměstí 15 a 16 spoluvytváří východní frontu náměstí. Oba v jádru vrcholně středověké domy s bohatou stavební historií přešly po válce do majetku státu, respektive města, což trvá doposud. Probíhající záchranný archeologický výzkum a s ním realizovaný doplňkový stavebně-historický průzkum představuje jeden z nejvýznamnějších počínů, které se v této oblasti v historickém jádru Jihlavy uskutečnily. Srovnatelný je pouze výzkum realizovaný v roce 2002, při rekonstrukci radničního bloku (i ten si ve světle aktuálních poznatků zaslouží jistou revizi). Před tímto obdobím se jednalo vesměs pouze o stavební

průzkumy, z nichž vzešlo obecně přejímané povědomí o vývoji středověké a novověké měšťanské architektury v Jihlavě.

Archeologickým výzkumem se podařilo prokázat existenci dřevohliněných staveb, které můžeme považovat za součást nejstarších měšťanských domů, jež vznikly někdy před rokem 1240 (stopy po dřevohliněných domech byly doloženy i při výzkumu radnice, ne však tak průkazně a jednoznačně). Jejich

součástí přinejmenším v případě domu č. 16 byla zděná stavba (komora, kamenate, steiwerk), navazující na dřevohliněný dům v týle. Na tento stavební horizont pak organicky navazovaly u domu Masarykovo náměstí 16 stavební aktivity v 60. letech 13. století, kdy byl dům již zřejmě převážně zděný (dendrodata 1259/1260). Další přestavba se uskutečnila po požáru na sklonku 20. let 14. století (dendrodata 1327). Následovaly úpravy domu o sto let později, ve druhé polovině 15. století (dendrodata 1486). Do renesanční podoby byly domy přestavovány ve 40. letech 16. století (datováno archeologicky). Velká renesanční přestavba pak proběhla někdy po roce 1610 (dendrodata 1611). Nastíněný stavební vývoj je na obou parcelách takřka identický, každá nám však pro to které období přináší kvalitativně odlišné informace.



Jihlava Masarykovo nám. 16, odkrytá vstupní šije do středního sklepa domu z dobv no roce 1260.

Knínice u Boskovic (okr. Blansko)

Záchranný archeologický výzkum byl proveden v jarních měsících roku 2011 společností Archaia Brno o.p.s. Vlastní výzkum byl vyvolán stavební záměrem na parcele č. 66 a přesunem roubené stavby č.p. 112, celkově byla prozkoumaná celá plocha pod roubenou stavbou.

Knínice u Boskovic leží při východní okraji Boskovické brázdy ve výšce 377 m.n.m. Poprvé se s nimi setkáváme ve středověkých falzech na počátku 13. století. Již roku 1279 byly Knínice městečkem a roku 1284 získaly právo se opevnit. Při farním kostele Sv. Marka je roku 1447 doloženo probošství kláštera Klášterní Hradisko (zaniklo počátkem 16.stol.). Po značných škodách za třicetileté války a požáru roku 1690 došlo k dočasné redukci obyvatel a zástavby městečka.

Vlastní roubený dům č.p. 112 se nacházel v uliční části parcely č. 66, přičemž do ulice byl orientován okapově. V domě byly nejprve položeny sondy v prostoru světnice. V sondě 1 se podařilo odkrýt hruškovitou do hloubky 1,4 m ve spraši vybudovanou zásobnici-loch, patrně ze 17. století. V sondách 2-4, pod vrstvami mladších novověkých dusaných podlah, se podařilo objevit zasypané suterénu dřevohliněného domu. Hrany půdorysu suterénu orientovaného štítovou stranou



Knínice u Boskovic. Dokumentace základní stratigrafické situace v interiéru domu.

do ulice byly zachyceny v sondách 2 ve světnici a 5 ve světničce. Suterén, o přibližných rozměrech 5,5 x 7 m, nerespektoval současnou dispozici domu a ani pozdější uliční čáru. Keramický materiál ze zánikové vrstvy umožňuje datovat suterén na konec 13. století. Sondy v síni odkryly pozůstatky menšího mladšího suterénu, o rozměrech cca 3 x 5 m, orientovaného již podélnou stěnou k ulici. Na základě fragmentů keramiky lze klást zánik tohoto suterénu na začátek 15. století. Důvodem zániku tohoto mladšího suterénu byla pravděpodobně stavba nového domu, který následně zanikl požárem v roce 1690 (požárový horizont doložen). V prostoru síně se nacházelo několik do podloží zahloubených zásobních jam datovatelných do 15. století. V sondě ve světničce se nacházela zahloubená vydržená odpadní jáma s množstvím novověkého materiálu (20. století). Zajímavostí je nález pražského groše Vladislava Jagelonského pod prahem vstupu ze síně do komory, v kontextu keramiky ze 17.-18. století. Snad by se mohlo jednat o úmyslnou stavební obět.

Při výzkumu se podařilo doložit a zdokumentovat kontinuální osídlení v prostoru domu č.p. 112 v Knínicích u Boskovic od konce 13. století do současnosti. Nejstarší fázi představuje suterén dřevohliněného domu z 13. století, který zanikl na přelomu 13. a 14. století. Ten byl nahrazen opět suterén, snad také dřevohliněného domu, který byl umístěn hlouběji do parcely. Po jeho zániku v 15. století. Došlo k výstavbě nové nadzemní budovy, z které se podařilo zachytit dusanou podlahu kopírující rozsah pozdější světnice nejmladšího domu (*Dejmal – Zbranek v tisku*).

Valeč (okr. Třebíč), tvrz, zámek

V průběhu přestavby zámku ve Valči na hotel konferenčního typu, která se dotkla celé stavby, byl realizován záchranný archeologický výzkum, zároveň byly dokumentovány i stavební konstrukce.



Valeč zámek, místnost v renesančním jižním křídle po snesení podlah. Patrné jsou starší pozdně středověké konstrukce jižního dílu paláce.

Místo samotné prokazuje známky osídlení již v průběhu 13. století, k tomuto datu zde však nestála žádná část dnešního zámku. Jeho nejstarší části byly rozpoznány ve sklepě pod západním křídlem, z této stavby pak bylo odkryto i nároží a části základového zdiva, jež je dnes obsaženo ve východní zdi západního křídla. Tyto poznatky dovolují rekonstruovat půdorys sídla jako dvouprostorovou stavbu na obdélném základě, jejíž severní část (polovina) byla podsklepena.

Někdy na přelomu 15. a 16. století pak byla vystavěna půdorysně takřka shodná stavba, jež dala základ východnímu křídlu zámku. Jednalo se opět o dvoudílnou stavbu, v tomto případě nepodsklepenou. K její jižní části byl následně přistavěn třetí díl, opatřený plnou věžicí ve svém jihovýchodním nároží. Až kolem poloviny 16. století došlo ke spojení obou soliterně stojících staveb do dnešní podoby. Další přestavba následovala ještě někdy v renesanci nebo raném baroku, když byl k teď již východnímu traktu zámku přistavěn na severní straně další díl tohoto křídla.

Zajímavým zjištěním bylo, že areál nebyl nikdy opevněn příkopem ani hradbou. Výzkum podstatnou měrou doplnil a upravil doposud publikované stavební dějiny tvrze/zámku.

Valeč (okr. Třebíč), kostel Povýšení sv. kříže

V rámci výměny podlahy v kostele Povýšení sv. kříže ve Valči proběhl záchranný výzkum v interiéru kostela. Pracemi byly odkryty útržky středověkých a novověkých podlah, v závěru presbytáře pak došlo k očištění dvojice náhrobních kamenů umístěných ve druhotné poloze. Nejdůležitější zjištěním bylo to, že kostel je primárně středověký, vystavěný někdy po polovině 14. století. V pozdním středověku nebo renesanci byla přistavěna věž. Relikty případného staršího kostela nebyly registrovány.



Valeč, kostel Povýšení sv. kříže, náhrobek druhotně zazděný v podlaze za oltářem.

Literatura:

Bartušek, A. – Kába, A. – Frejt, V. 1960

Umělecké památky Jihlavy. Havlíčkův Brod 1960.

Borský, P. 2009

Jihlava, Lazebnická 1, stavebně-historický průzkum.

Dejmal, M. – Zbránek, H. v tisku

Knínice u Boskovic (okr. Blansko). Přehled výzkumů 2011.

Doležel, J., 1999

Ante aream monasterii Sante Crucis – klášter v Doubravnicích ve světle dosavadních výzkumů, Právěk NŘ 1998/8, 321-340.

Dražan, V. 1950

Gotický a renesanční městský dům z jižních Čech a Moravy, Zprávy památkové péče 10, 129 – 160.

Ebel, M. 2000

Poznámky k cenám jihlavských domů v polovině 18. století a jejich vztah k profesi majitele, Jihlavská archivní ročenka 2 – 3, 100 – 109.

Hejhal, P. – Holub, P. – Hrubý, P – Merta, D. 2006

Městanská zástavba středověké Jihlavy (k současnému stavu poznání). In: Forum urbes medii aevi III. Vrcholně středověká zděná měšťanská architektura ve střední Evropě. Sborník příspěvků z konference FUMA konané 14. 16. 4. 2004 v Jihlavě. Brno, 190 – 229.

Hoffmann, F. 2004

Místopis města Jihlavy v první polovině 15. století. Jihlava.

Hoffmann, F. – Jaroš, Z. – Pisková, R. – Svěrák, V. 2000

Jihlava. Historický atlas měst České republiky. Svazek č. 8. Praha – Jihlava.

Hašek, V. – Unger, J. 1994

Archäogeophysikalische Prospektion der historischen unterirdischer Räume in der Tschechischen Republik, Der Erdstall – Hefte des Arbeitskreises für Erdstallforschung 20, 30-43.

Hosák, L. 2004

Historický místopis země Moravskoslezské. Praha.

Kuča, K. 2000

Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. II. díl. Praha.

Líbal, D. 1962

Stručný architektonický vývoj a hodnocení objektů. In: J. Němec: Jihlava – asanační plán historického jádra města. Praha.

Menci, V. 1999

Městské domy ve Znojmě, Jihlavě a Telči. In: K. Chamonikola (ed.), Od gotiky k renesanci. Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400 – 1550. II. Brno. Katalog výstavy MG v Brně. Brno, 57 – 70.

Merta, D. 2011

Jihlava, Lazebnická 3, dílčí stavebněhistorický průzkum.

Merta, D. – Peška, M. 2009

Masarykovo náměstí 14 a 15, stavebně-historický průzkum.

Merta, D. – Peška, M. 2009

Vrcholně středověká brněnská architektura v kontextu středního Podunají (pokus o shrnutí východisek k budoucí komparaci). In: J. Žuffová eds.: Trnava a počiatky stredovekých miest. Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja. Trnava, 87 – 102.

Merta, D. – Peška, M. 2009

Stavby typu „kamenate“ v prostředí vrcholně středověkého Brna. Dějiny staveb 2009. Plzeň, 215 – 222.

Plaček, M. 2001

Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí. Praha.

Samek, B. 1994

Umělecké památky na Moravě a ve Slezsku. Praha.

Samek, B. 1999

Umělecké památky Moravy a Slezska. 2. svazek J/N. Praha.

Pisková, R. a kol. 2009

Jihlava. Praha.

Vošahlík, A. 1981

K počátkům stavebního vývoje měšťanských domů v Jihlavě, Památky a příroda 6, 449 – 470.

3. DALŠÍ VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST V ROCE 2011

Součástí práce odborných pracovníků naší společnosti zůstává vědecká a výzkumná činnost a další vzdělávání v oboru. Tyto aktivity vedou nejen k dlouhodobému zkvalitňování metodiky terénního výzkumu a jeho následného zpracování, ale i k vlastnímu zpracování jednotlivých výzkumů do formy odborných publikací. Prostředky na tuto činnost se snaží pracovníci společnosti získávat: 1) z externích zdrojů (veřejné soutěže o grantové programy a programové projekty); 2) dále je tato činnost hrazena v rámci fáze zpracování jednotlivých výzkumů, systematicky však sleduje odborné cíle v jednotlivých výzkumných oblastech (např. paleobotanický výzkum, geologický a geoarcheologický výzkum atd.). Komplexní zpracování těchto dílčích výsledků z jednotlivých výzkumů je zařazeno mezi Interní výzkumné projekty schválené odbornou radou společnosti.

Pracovníci naší organizace jsou také podporováni v dalším oborovém univerzitním vzdělávání, zvláště v magisterských a doktorských studijních programech. Studenty doktorského programu jsou: Mgr. Petr Holub, Mgr. Václav Kolařík, Mgr. Marek Peška, Mgr. Antonín Zůbek (všichni obor archeologie ÚAM FF MU).

3.1 Projekty řešené za podpory grantových agentur

3.1.1 Internetová encyklopedie dějin Brna

<http://www.encyklopedie.brna.cz>

Pro léta 2010 až 2012 se naše společnost stala partnerem projektu „Internetová encyklopedie dějin Brna“ (CZ.1.07/2.4.00/12.0053), jehož nositelem je Ústav archeologie a muzeologie FFMU (**PhDr. Irena Loskotová**), a který je financován prostřednictvím Evropského sociálního fondu - Operačního programu vzdělání pro konkurenceschopnost. Cílem projektu je prohloubení spolupráce mezi vědeckovýzkumnými a vzdělávacími institucemi v oblasti archeologie formou společného, obecně platného programového modulu směřujícího ke vzniku databáze mapující archeologické situace na území Brna a Jihlavska. Nové programové moduly jsou součástí širšího projektu Internetové encyklopedie Brna, který je vytvářen dlouhodobě početným autorským kolektivem pracovníků z řady vědeckovýzkumných a kulturně vzdělávacích institucí. Pracovníci společnosti Archaia Brno se na tvorbě encyklopedie podílí již od jejího vzniku po roce 2000. Hlavním výstupem projektu v roce 2011 je virtuální 3D model Brna k roku 1645, prezentovaný na samostatných webových stránkách <http://www.brno1645.cz/>.

3.1.2 Veselí nad Moravou – hrad v říční nivě

Od roku 2011 začal čtyřletý projekt zaměřený na interdisciplinární zpracování záchranného archeologického výzkumu, který od roku 2008 probíhal v prostoru zámku ve Veselí nad Moravou. Řešitelem projektu je doc. PhDr. Et. ing. Miroslav Plaček, CSc., spoluřešitelé pak MZLU, KAR ZUČ, GÚ AVČR.

3.2 Interní výzkumné projekty

3.2.1 Interní projekt "Dendrochronologické datování a mikroskopické určování archeologických dřev z archeologických výzkumů společnosti Archaia Brno"

Tento projekt je zaměřen na datování archeologických nálezů a situací prostřednictvím chronologického určení dřev a výrobků z něj. Díky němu se prohlubuje interdisciplinární spolupráce archeologie s obory sdruženými pod pojmem nauka o dřevě. Výstupem projektu jsou identifikované vzorky dřev a dendrochronologické datování archeologizovaných dřev. Výsledky dendrochronologických analýz jsou využívány pro tvorbu národních a lokálních standardních chronologií. Určování druhů dřev přispívá k poznání dřevin v našem regionu v období po poslední době ledové. Tento projekt plynule navazuje na dlouholetou spolupráci (od roku 1998) mezi Archaia Brno o.p.s a Ústavem nauky o dřevě na Fakultě lesnické a dřevařské Mendlovy univerzity v Brně současnosti reprezentované především **ing. Michalem**

Rybničkem, Ph.D. Do dnešního dne bylo makroskopicky, mikroskopicky a dendrochronologicky určeno více jak 250 vzorků z Brna a jiných lokalit. Více viz **URL: <http://www.dendrochronologie.cz/>**.

3.2.2 Interní projekt „Sklo středověkého Brna“

Interní projekt pracovně nazvaný "sklo středověkého Brna" byl zahájen v roce 2000 v souvislosti se zpracováváním starších nálezů skla a nových nálezů z prostoru Velkého Špalíčku v Brně. Vedením projektu byla pověřena externí spolupracovnice naší společnosti **PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.** V letech 2006 až 2008 bylo zpracování brněnského skla financováno z grantových prostředků Grantové agentury ČR, projekt č. 404/07/0004 (viz kapitola 3.1), dále pokračuje ve vlastní režii.

3.2.3 Interní projekt „Geologie Brna“

Geologický reliéf je významným faktorem ovlivňujícím vývoj osídlení a při ZAV lze tento proces zaznamenat. Proto již třetím rokem probíhá realizace interního projektu „**Vývoj terénního reliéfu na území statutárního města Brna**“ (etapa I až IV). Nositelem projektu je **Mgr. Lenka Lisá, Ph.D.** z Geologického ústavu AV ČR v Praze. Jedná se o první systematický geologický průzkum věnovaný tomuto tématu na území Brna.

V loňském roce proběhla řada dílčích výzkumů v rámci jednotlivých ZAV. Velký důraz je kladen na mikromorfologii terénu v souvislosti s interpretací funkčnosti konkrétních zkoumaných objektů.

Externími spolupracovníky na projektu jsou **Mgr. Lenka Lisá, Ph.D.** (Geologický ústav AV ČR), **Mgr. Aleš Bajer, Ph.D.** (MZLU Brno), **Mgr. David Buriánek, Ph.D.** (Česká geologická služba) a **Mgr. Milan Geršl** (Česká geologická služba). Projekt bude probíhat i v následujících letech.

3.2.4 Interní projekt „Počítačová podpora v archeologii“

Archeologie se v dnešní době, stejně jako další vědní obory, již řadu let neobejde bez využití výpočetní techniky. Záchraný archeologický výzkum přináší každoročně desítky tisíc nálezů a fotografií, tisíce listů terénní dokumentace a stovky záznamových minut videa. Takové množství dat lze v současnosti efektivně zpracovat pouze za pomoci výpočetní techniky. Brněnské pracoviště Archaia Brno o.p.s. (občanské sdružení Archaia) se již od svého vzniku v roce 1997 zabývá vývojem efektivní metodiky terénních archeologických výzkumů a jejich zpracováním. Nezbytnou součástí tohoto nekončícího procesu je i sledování moderních trendů v oblasti informatiky a geodézie a jejich aplikace v archeologii a při dokumentaci památek. Projekt garantuje **Mgr. Marek Peška**, pod jehož vedením je více než 10 let vyvíjena databázová aplikace STRATUM určená k evidenci a zpracování dokumentace terénních archeologických výzkumů. Kromě našeho pracoviště aplikaci STRATUM využívá ARCHAIA Praha o. p. s., ÚOP NPÚ v Praze, ÚOP NPÚ v Ostravě, Muzeum Vysočiny v Jihlavě. Software je poskytován bezplatně.

3.2.5 Interní projekt „Středověký měšťanský dům“

Projekt je pokračováním, respektive doplněním grantu „Měšťanský dům středověkého Brna“, který byl ukončen v roce 2003. Jedná se o dokumentaci historických staveb, která probíhá převážně při realizaci záchraných výzkumů v prostoru domovních parcel a vlastních domů. Těžištěm této činnosti jsou městské památkové rezervace Brno a Jihlava. V roce 2011 to byl dům U zlaté studny v Prostějově a především stavebně-historický průzkum domu Lazebnická 3 v Jihlavě. Výsledky nových i starších průzkumů jsou publikovány převážně v rámci sborníku Dějiny staveb.

Externím spolupracovníkem na projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.6 Interní projekt „Sakrální architektura středověkého Brna“

Tento projekt zahrnuje drobné výzkumy dotýkající se kaple sv. Barbory na Petřském vršku (A012/2011), minoritského kláštera (A091/2011) a výzkum v prostorách ambitu bývalého premonstrátského kláštera v Brně – Zábrdovicích (A085/2011). Dále dohled nad výstavbou centra ICRC v prostorách FN U sv. Anny – zázemí bývalého kláštera dominikánek (A087/2011). Součástí projektu je i průběžný monitoring okolí i samotných sakrálních staveb na území Brna (především dominikánský a minoritský klášter, farní kostely sv. Petra a Pavla a sv. Jakuba).

Externím spolupracovníkem na projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.7 Interní projekt „Archeologický katastr Brna“

Jedním z úkolů památkové péče v areálech historických měst je hledání nových metod a směrů v efektivní ochraně tohoto kulturního dědictví. Cílem interního projektu je vytvořit komplexní geografický informační systém (GIS) „**Archeologický katastr historického jádra Brna**“, který bude zahrnovat nejširší spektrum informací o archeologických a stavebně-historických pramenech města. Konkrétně o archeologicky zkoumaných, nezkoumaných a zničených plochách, dochované historické zástavbě, historickém terénu, archeologických výzkumech a stavebně-historických průzkumech. Tento GIS bude určen především pro výkon státní správy na úseku památkové péče a umožní jednoduchou a pohotovou orientaci v oblasti urbanistiky, územního plánování a památkové ochrany v rámci MPR Brno. V souvislosti s vývojem GIS bude definována i podrobná metodika, podle které by mohla postupovat i jiná města.

V rámci projektu od loňského roku spolupracujeme s **Bc. Vilémem Waltrem**, který se v rámci studia na PřF MU v Brně specializuje na problematiku GIS.

V tomto směru nejdůležitější aktivitu představuje účast na podaném grantovém projektu **Internetová encyklopedie dějin Brna**, jehož nositelem je ÚAM FF MU v Brně.

3.2.8 Interní projekt „Mince středověkého Brna“

Konzervace a určení nálezů mincí je jednou z oblastí zpracování ZAV. Vzhledem k celkovému rozsahu souboru nálezů mincí z brněnských výzkumů z uplynulých 20ti let jsme se rozhodli postupně zpracovat všechny mincovní nálezy a ve spolupráci s **Mgr. Kamilem Smíškem** (Muzeum Roztoky u Prahy) je komplexně vyhodnotit, a to nejen z hlediska numizmatického, ale v širším kulturněhistorickém kontextu, který zahrnuje např. obchodní vztahy Brňanů ve středověku a časném novověku.

3.2.9 Interní projekt „3D laserscanning“

Další mezník v oblasti dokumentace a zaměřování byl v naší společnosti překonán v roce 2003. Aplikaci tohoto zařízení v terénu považujeme za největší revoluci v dokumentaci historických památek a archeologických nálezů v posledních desetiletích. V současnosti laserscan využíváme jak k dokumentaci archeologických situací, tak pro dokumentaci stavebních konstrukcí i vlastních staveb před jejich definitivním zánikem. Navzdory tomu, že elektronická data pro svou časovou a finanční náročnost nejsou v současnosti zcela zpracována, chápeme je jako vklad do budoucna, jako možnost zachování jedinečných informací o výsledcích terénních výzkumů a vzhledu často již neexistujících historických staveb. V roce 2011 byl takto dokumentován kostel Povýšení sv. kříže v Jihlavě.

Externě spolupracujeme s **Ing. Milošem Tejkalem** z Geodis a.s.

3.2.10 Interní projekt „Šlechtické rezidence“

Tento projekt byl iniciován výzkumy šlechtických sídel, které naše organizace prováděla v minulosti. V roce 2011 se jednalo o třetí sezónu výzkumu hradu ve Veselí nad Moravou (A054/08), dohled nad revitalizací hradu Zubštejna (A042/09) a čtvrtým rokem prováděný záchranný výzkum při rekonstrukci Horní tvrze (A066/10) v Kestřanech. Zmíněné výzkumy nám v mnohém pomáhají objasnit stavební vývoj šlechtických sídel a souvisí s naším zájmem o kulturu bydlení ve středověku a raném novověku.

3.2.11 Interní projekt „Sakrální architektura na území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina“

Na dlouhodobém projektu spolupracujeme s archeology z **Muzea Vysočiny v Jihlavě** a **PhDr. Pavlem Borským, CSc.** Zabývá se dokumentací církevních staveb v daném regionu. Jednalo se především o pokračující výzkum v prostorách bývalého benediktinského opatství v Třebíči (A055/2009) a vyhodnocení výzkum v prostorách bývalého dominikánského kostela Povýšení sv. kříže v Jihlavě. V rámci projektu se uskutečnil i výzkum kostela sv. Máří Magdalény v Němčicích na Hané (ve spolupráci s Muzeem Prostějovska).

3.2.12 Interní projekt „Mendikanti na Moravě“

Cílem projektu je vysledovat a pochopit nejstarší vrstvu mendikantské architektury na území Moravy. V rámci projektu probíhala dokumentace stavby a následné vyhodnocení poznatků

z výzkumu bývalého dominikánského kostela povýšení sv. Kříže v Jihlavě. Náležel sem i již zmíněný drobný výzkum v ambitu minoritského kláštera v Brně (A091/2011) a výzkum v prostorách bývalého františkánského kostela sv. Víta v Jemnici (A083/2011). Konzultačně jsme pak působili při výzkumu dominikánského kláštera v Opavě (ÚOP NPÚ v Opavě).

3.3 Odborné konference pořádané společností Archaia Brno o.p.s. v roce 2011

3.3.1 Konference FORUM URBES MEDII AEVI X

Do povědomí mnoha odborníků se již zapsala pravidelná mezinárodní odborná konference FORUM URBES MEDII AEVI, kterou každý rok pořádá naše společnost. Konference byla pořádána ve spolupráci s HiU FF MU v Brně.

Desátý ročník semináře se konal ve dnech 27. – 28. června. v Brně. Konference byla organizována ve spolupráci s ÚAM a HiU FF MU v Brně. Uskutečnila se v zasedacích prostorách FF na Arne Nováka. Stejně jako v předchozích letech, tak i této konferenci se účastnila řada odborníků. Nosným tématem byla problematika předměstí vrcholně středověkých středoevropských měst.

Více aktuálních informací k historii i budoucnosti konference je na www adrese - http://www.archaiabrno.org/home_cs/?acc=Forum_urbes_2011



Účastníci konference FUMA X naslouchají přednášce prof. Jiřího Macháčka.

3.3.2 Konference Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku za rok 2010

Společně s Muzeem města Brna jsme pořádali 23. a 24. dubna 2011 pravidelnou konferenci **Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku**. Konference proběhla opět v prostorách bývalé vinárny na hradě Špilberk.

3.3.3 Konference Počítačová podpora v archeologii

18. – 20.5. 2011 proběhl v pivovaru v Dalešicích 10. jubilejní ročník konference Počítačová podpora v archeologii. Naše společnost se podílela na pořádání konference, hlavním pořadatelem byl ÚAM FF MU v Brně. Naše společnost mimo jiné zajišťovala exkurzi.



Účastníci konference Počítačová podpora v sále bývalého pivovaru v Dalešicích.

3.4 Účast pracovníků Archaia Brno na odborných konferencích, seminářích a archeologických komisích

V průběhu roku 2011 se pracovníci společnosti účastnili řady domácích i zahraničních odborných konferencí, na kterých prezentovali výsledky své odborné práce. Seznamovali se tak i s výsledky práce svých kolegů, moderními metodami a trendy v archeologii a navazovali kontakty na poli interdisciplinární spolupráce.

TUZEMSKÉ KONFERENCE

7. KONFERENCE ENVIRONMENTÁLNÍ ARCHEOLOGIE – KEA

9.-10. 2. 2011, – Brno

Hejhal, P.: „Jak to bylo s pohraničním hvozdem“.

WORKSHOP K POVELKOMORAVSKÉ A MLADOHRADIŠTNÍ KERAMICE

30. 3. 2011, Panská Lhota

Sedláčková, L.; Procházka, R.

ARCHEOLOGIA TECHNICA 30 – PYROTECHNOLOGICKÁ ZAŘÍZENÍ I.

12. 4. 2011, Brno

Dejmal M.: Pyrotechnologická zařízení na předhradí hradu ve Veselí nad Moravou.

Hejhal, P. Hrubý, P. – Malý, K.: Metalurgická zařízení ve středověkém stříbrorudném hutnictví na Vysočině.

ARCHAIA Brno o.p.s.: Vápenky středověkého Brna.

PŘEHLED ARCHEOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU V ROCE 2010

4. – 5. 5. 2011, Brno

Dejmal M. – Hoch A.: Záchranný archeologický výzkum při rekonstrukci silnice I/54 ve Veselí nad Moravou.

Kolařík, V. – Merta, D. – Peška, M.: Drobný výzkum v prostoru bývalého benediktinského opatství v Třebíči

Kolektiv Archaia Brno o.p.s.: Záchranné archeologické výzkumy na území města Brna v roce 2010

POČÍTAČOVÁ PODPORA V ARCHEOLOGII X.

18. – 20. 5. 2011, Dalešice

12. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE DĚJINY STAVEB 2011

25. – 27.3. 2011, Nečtiny

Dejmal M. – Merta D.: Typologie a charakter zástavby na předhradí hradu ve Veselí nad Moravou.

Merta, D. – Peška, M. – Kolařík, V.: K málo známým stavebním dějinám premonstrátského kláštera v Brně – Zábřovicích.

10. SPECIALIZOVANÁ KONFERENCE STAVEBNĚHISTORICKÉHO PRŮZKUMU. SAKRÁLNÍ ARCHITEKTURA.

7. – 10. 6. 2011, Jindřichův Hradec

Merta, D. – Peška, M. – Zůbek, A.: Ke stavebním dějinám jezuitské koleje v Telči.

Kolařík, V. – Merta, D.: Augustiniánský klášter v Brně v období středověku a raného novověku

FUMA X.

27. – 28. 6. 2011, Brno

Archaia Brno o.p.s.: K čemu je dobrý systematický záchranný archeologický výzkum města Brna.

ARCHEOLOGIE MODERNITY I.

1. 12. 2011, Plzeň

Holub, P. – Paseková, K. – Zůbek, A.: Pruský cholerový hřbitov v Brně – Divišově čtvrti.

ZAHRANIČNÍ KONFERENCE

СТЕКЛО ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В ДРЕВНОСТИ, СРЕДНЕВЕКОВЬЕ И НОВОЕ ВРЕМЯ: ИЗУЧЕНИЕ И РЕСТАВРАЦИЯ

23. – 25. 3. 2011, Moskva (RUS)

Sedláčková, H. – Sedláčková, L. – Zapletalová, D.: Стекланные кольца из Брно и проблема молодогогородичского стеклоделия в Моравии.

SYMPOSIUM EUROPA SUBTERRANEA 7

Freiberg 21.–24. 5. 2010

Hrubý, P.: Cvilínek: a new high mediaeval Mining Site in the Ore District Pelhřimov on the Bohemian-Moravian Uplands (spoluautoři referátu Petr Hejhal, Karel Malý)

MINING – METALLURGY – METALWORK. NON-FERROUS METALS – THE CULTURAL HISTORY

5.–7. 5. 2011, Stockholm (S)

Hejhal, P. – Hrubý, P. – Velímský, F.: „Non ferrous Ore Mining and Silver Production in the Mediaeval Kingdom of Bohemia.“ „The region of the Czech-Moravian Uplands – The ore region Iglau, Deutschbrod, Pilgrams and Kuttenberg.“

ARCHAEOLOGIA HISTORICA XLIII.

11. – 16.9. 2011 Modra (SR)

Dejmal, M.: Struktura vrcholně středověkého osídlení ve Veselí nad Moravou.

Dejmal, M. – Hoch, A.: Dřevěné artefakty z hradu ve Veselí nad Moravou.

Holub, P. – Kolařík, V.: Příspěvek k poznání brněnské předměstské vsi Královo Pole.

3.5 Odborné publikace pracovníků Archaia Brno za rok 2011

I v roce 2011 odborní pracovníci společnosti věnovali velký prostor publikační činnosti. Výsledky jejich práce jsou prezentovány v méně i více rozsáhlých člancích a studiích.

PhDr. Rudolf Procházka byl (a je) členem redakce periodika *Přehled výzkumů* (AÚ AVČR Brno) a členem redakční rady periodika *Památky archeologické*.

3.5.1 Seznam publikací

Články publikované 2011:

Cikrle, P. – Merta, D. 2011: Rezidence brněnských augustiniánů v Šardicích – k problematice založení stavby. *Archeologia technica* 22, 2011, 139-150.

Černá, L. – Staněk, P. – Zůbek, A.: Rumberk. In: *Castellologica Bohemica*.

Černoš, Š – Hejhal, P.: Archeologické výzkumy novověkého opevnění Jihlavy (2003–2011). In: *Studies in Post-Mediaeval Archaeology* 4, Praha: Archaia Praha, o.p.s.

Dejmal, M. 2011: Vývoj osídlení Bartolomějského ostrova ve Veselí nad Moravou, rkp. nepubl. magisterské dipl. práce na ÚAM FF MU v Brně, vedoucí magisterské dipl. práce prof. PhDr. Z. Měřinský, CSc. Brno.

Dejmal, M. – Merta, D., 2011: Výzkum hradu ve Veselí nad Moravou, AH 36/11-1, 125-137.

Dejmal, M. – Lisá, L. – Petr, L. 2011: Archeologicko environmentální výzkum středověké stáje z hradu ve Veselí nad Moravou. In: Součková K. – Hejčman M. (eds.). *Zemědělství pohledem environmentální archeologie, Sborník abstraktů 8. konference environmentální archeologie konané ve dnech 1.–3. 2. 2012*. Praha: ČZU, 2012. od s. 28-28,

Hejhal, P. – Hrubý, P. – Malý, K. 2011: Drei Beispiele montanarchäologischer Untersuchungen im mittelalterlichen Montangebiet Českomoravská vrchovina (Böhmisch-Mährisches Bergland, Tschechien). *Aufbruch unter Tage. Stand und Aufgaben der montanarchäologischen Forschung in Sachsen* Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege, Beiheft 22, 188-199.

Hrubý, P. 2011: Jihlava – Staré Hory. Archeologický výzkum středověkého důlního, úpravnického a obytného areálu v letech 2002–2006. Příspěvek ke studiu středověkého rudného hornictví - Jihlava – Staré Hory (Iglau – Altenberg). *Archäologische Ausgrabungen des mittelalterlichen Bergbau-, Aufbereitungs- und Siedlungsplatzes in den Jahren 2002–2006. Zum Studium des mittelalterlichen Erzbergbaus*. In: Jan Klápště et Zdeněk Měřinský (curantibus editae): *Dissertationes archaeologicae brunenses pragensesque* 9. Praha-Brno.

Hrubý, P.: Erzbergbau im Böhmisch-Mährischen Bergland. In: Gringmuth-Dallmer, E., Klápště, J. (Hrsg.): *Tradition – Umgestaltung – Innovation. Transformationsprozesse im hohen Mittelalter*, Berlin/Prag.

Hrubý, P.: Jihlava – Staré Hory. Archeologický výzkum středověkého důlního, úpravnického a obytného areálu v letech 2002–2006. Příspěvek ke studiu středověkého rudného hornictví - Jihlava – Staré Hory (Iglau – Altenberg). *Archäologische Ausgrabungen des mittelalterlichen Bergbau-, Aufbereitungs- und Siedlungsplatzes in den Jahren 2002–2006. Zum Studium des mittelalterlichen Erzbergbaus*. In: Klápště, J., Měřinský, Z. (curantibus editae), *Dissertationes archaeologicae brunenses pragensesque* 9, Praha – Brno.

Hrubý, P. – Hejhal, P. 2011: Hornické a úpravnické areály na Českomoravské vrchovině a jejich vztah k soudobým městským centrům ve 13. století - Beziehungen zwischen den Bergbau und Aufbereitungsarealen und den Städten in der Montanlandschaft

Českomoravská vrchovina (Böhmisch-Mährisches Bergland) während des 13. Jahrhunderts, Forum urbes medii aevi VI, 128-175.

Holub, P. 2011: K lokalizaci letního sídla markraběte Jana Jindřicha v Brně – Králově Poli, Archaeologia Historica 36/11 (1), 2011, 139-151

Holub, P. 2011: Vrcholně středověká vápenka z Panenské ulice v Brně, Archeologia technica 22, 2011, 134-138

Holub, P.: *K výrobě a variabilitě stavební keramiky ve středověkém a novověkém Brně.* In: Procházka, R. (ed.), Forum Urbes Medii Aevi VII, Brno: Archaia Brno, o.p.s.

Holub, P. – Kolařík, V. – Merta, D. – Peška, M. 2011: Středověká brněnská architektura z cihel, Dějiny staveb 2010, 2011, 139-159

Kolařík, V. – Merta, D. – Peška, M. 2011: Ke stavební dispozici areálu bývalého benediktinského opatství v Třebíči. Archaeologia Historica 36/11 (1), 2011, 153-163.

Merta, D. – Merta, J.: Vápenická pec u hradu Holštejna. Archeologia technica 22, 2011, 131-133.

Procházka, R. – Wihoda, M. – Zapletalová, D. 2011: V raném středověku. In: Dějiny Brna 1. Brno.

Zapletalová, D. – Hložek, M. 2011: Nález mincovních vážek z Polní ulice na Starém Brně. Archeologické rozhledy 60, 137-149.

Zapletalová, D. – Hložek, M. 2011: Chemické a mikroskopické rozbory odpadu středověké zvonařské nebo kovolitecké výroby z Pekařské ulice v Brně. Archaeologia technica 22, 91-106.

V tisku:

Dejmal, M. – Holub, P. – Kolařík, V. – Merta, D. – Peška, M. – Sedláčková, L. – Zbranek, H. – Zůbek, A.: Brno (okr. Brno–město). Přehled výzkumu 52. Brno.

Hejhal, P. – Lutovský, M.: In agris sive in silvis. Late early-medieval burials in earlier barrows in Bohemia. In: Salamon, M., Hardt, M., Kruk, M. P., Musin, A. E., Špehar, P., Sulikowska-Gąska, A., Woloszyn, M., Sborník z konference Rome, Constantinople and newly-converted Europe: Archaeological and Historical Evidence.

Kočár, P. – Hejhal, P. – Hrubý, P. – Malý, K. – Petr, L. – Kočárová, R. – Řeháková, K.: Výzkum niv drobných vodotečí v montánní krajině Českomoravské vrchoviny, Plzeň: Nakladatelství Západočeské univerzity v Plzni.

Merta, D. – Zůbek, A.: Rumberk, hrad v pustině. In: Monumentora Tutela.

Sedláčková, L. – Zapletalová, D.: Skleněné kroužky z Brna a problematika raně středověkého sklářství na Moravě. Archeologické rozhledy 64.

Седлачкова, Л. – Заплеталова, Д.: Стекланные кольца из Брно и проблема молодогоородищного стеклоделия в Моравии. In: Стекло Восточной Европы в древности, Средневековье и Новое время: изучение и реставрация.

Zapletalová, D.: Zwei romanische Emporenkirchen in Brünn und ihr Verhältnis zu anderen Brünnener Bauten. In: Vlastnické kostely, dvorce, sídla a vývoj raných elit ve střední Evropě (Antiqua Cuthna 2011).

3.6 Spolupráce s vědeckovýzkumnými institucemi

Technické muzeum v Brně od 2005,

Národný pamiatkový úrad v Bratislave od 2005,

Mendelova univerzita v Brně od 2007,

Katedra archeologie FF Západočeské univerzity v Plzni od 2008,

Muzeum Boskovicka od 2008.

4. VYDAVATELSKÁ A SPOLUVYDAVATELSKÁ ČINNOST V ROCE 2011

4.1 Sborník – FORUM URBES MEDII AEFI VI

V roce 2011 jsme připravovali pod vedením PhDr. Rudolfa Procházky, CSc. a Mgr. Soni Mertové k vydání sborníky příspěvků přednesených na VI. a VII. ročníku konference FORUM URBES MEDII AEFI. Sborník FUMA VII je připraven do tisku.

5. POPULARIZAČNÍ A PEDAGOGICKÁ ČINNOST V ROCE 2011

Obdobně jako v předešlých letech jsme se snažili výsledky práce naší společnosti přiblížit odborné i laické veřejnosti. Dělo se tak nejen mnohými populárně-naučnými přednáškami ve spolupráci s některými vzdělávacími institucemi (tradičně knihovna Jiřího Mahena v Brně či Muzeum Vysočiny v Jihlavě).

Odborní pracovníci naší společnosti také v loňském roce zajišťovali formou semestrálních přednáškových kurzů i pedagogickou činnost na Západočeské univerzitě v Plzni a Masarykově univerzitě v Brně.

5.1 Pedagogická činnost

Odborní pracovníci společnosti naší společnosti pedagogicky působí na těchto univerzitních pracovištích:

Hejhal, P.

zim. sem. 2011/2012: Montánní archeologie. Univerzita Palackého Olomouc.

5.2 Jiná vzdělávací a výuková činnost

Hejhal, P.:

zim. sem. 2011/2012: Pravěké a středověké osídlení Českomoravské vrchoviny. Vysoká škola polytechnická, U3V Jihlava.

Školy, mládež a veřejnost 2011

Hejhal, P.

2009-2011: *Petr Kameník, Magda Trnková* (Gymnázium Jihlava): Prostorová reidentifikace archeologických nemovitých montánních památek v jihlavském rudném obvodu, 1. místo v KK (Třebíč), SOČ, sekce humanitní vědy; 7. místo v celostátním kole (Sezimovo Ústí), Vedení SOČ spolu s P. Hrubým

školní rok 2011-2012: program pro ZŠ v MV Jihlava pod názvem *Za vědou do muzea*, sekce *Kam horník nemůže, nastrčí permoníka* (spolu s P. Hrubým), výuka, ukázky, výklad, hra

5.3 Přednášky pro veřejnost

Hejhal, P.

leden 2011 – Archeologické výzkumy na českomoravské vrchovině v roce 2010. Přednáška v rámci cyklu pořádaného Muzeem Vysočiny v Jihlavě. Spoluautoři D. Zimola a M. Vokáč.

únor 2011 – Archeologický výzkum při akci „Revitalizace centra města Havlíčkův Brod.“ Přednáška pořádaná Muzeem vysočiny v Havlíčkově Brodě.

únor 2011 – Českomoravská vrchovina před objevem stříbra (1100-1240). Přednáška v rámci cyklu pořádaného Muzeem Vysočiny v Jihlavě.

únor 2011 – Románské dvorce na Českomoravské vrchovině. Přednáška v rámci cyklu pořádaného Muzeem Vysočiny v Jihlavě.

únor 2011 – Stříbrné Hory v pravěku. Přednáška pro obec Stříbrné Hory.

5.4 Výstavy

Výstava „Hrad Veselí“ v muzeu ve Veselí nad Moravou přádaná hodonínským Masarykovým muzeem představující výsledky záchranného archeologického výzkumu naší společnosti na jmenovaném hradě v letech 2008 až 2010 se uskutečnila ve dnech 12. září 2011 až 8. ledna 2012.



Účastníci vernisáže výstavy „Hrad Veselí“, která se uskutečnila 11. září 2011 v muzeu ve Veselí nad Moravou.

5.5 Experimentální archeologie

Stalo se již pravidlem, že se každoročně podílíme na akcích Technického muzea v Brně spojených s experimentální archeologií. Aktivně jsme se tak účastnili tradiční i **experimentální tavyby železa** v areálu technické rezervace v Josefově pořádané v rámci Dne muzeí 18. 5. 2011.

5.6 Prezentace činnosti Archaia Brno v médiích

S výsledky odborné práce naší společnosti jsme širokou veřejnost seznamovali nejen na již zmíněných přednáškách, ale také pomocí tiskových zpráv a rozhovorů, poskytnutých médii.

5.6.1 Zprávy v tisku

Deník 22.4.2011 Archeologové na Petrově odkryli vrstvy starší než Brno

Idnes 28.4.2011 Archeologové v Počátkách vykopali kostry, staré hradby i vodní příkop

Idnes 31.5.2011 Obří kostnici pod Brnem čeká výzkum ostatků, pohřbí je na „Centrále“

Deník 8.7.2011 Odborníci prozkoumají rakve v kostnici i rentgenem

5.7 Spolupráce na Internetové encyklopedii dějin města Brna

Naše společnost nadále podporuje projekt Internetová encyklopedie dějin Brna, jejímž cílem je přiblížit veřejnosti brněnskou historii i současnost. I v roce 2011 byl tento projekt částečně financován z rozpočtu Magistrátu města Brna (neinvestiční dotace, částka: 30 000,- Kč).

6. HOSPODAŘENÍ SPOLEČNOSTI ARCHAIA BRNO V ROCE 2011

ROZVAHA pro nevýdělečné organizace

v plném rozsahu

ke dni 31.12.2011

(v celých tisících Kč)

Název a úřední označení jednotky

ARCHAIA o.p.s.

Berzučova 78/15

BRNO 2

60200

IČ

2 6 2 6 8 4 6 9

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
A.	Dlouhodobý majetek celkem (A.I. + A.II. + A.III. + A.IV.)	388	344
A. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek celkem (součet A.I.1. až A.I.7.)	257	322
A. I. 1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	0	
2.	Software	257	322
3.	Obchodní práva	0	
4.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	0	
5.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	0	
6.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	0	
7.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	0	
A. II.	Dlouhodobý hmotný majetek celkem (součet A.II.1. až A.II.10.)	1 433	1 210
A. II. 1.	Pozemky	0	
2.	Umělecká díla, předměty a sbírky	0	
3.	Stavby	383	169
4.	Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	1 041	1 041
5.	Pěstební celky trvalých porostů	0	
6.	Základní stáda a tažná zvířata	0	
7.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	0	
8.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	0	
9.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	9	
10.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	0	
A.III.	Dlouhodobý finanční majetek celkem (součet A.III.1. až A.III.7.)	0	
A. III. 1.	Podíly v ovládaných a řízených osobách	0	
2.	Podíly v osobách pod podstatným vlivem	0	
3.	Dílhové cenné papíry držené do splatnosti	0	
4.	Půjčky organizačním složkám	0	
5.	Ostatní dlouhodobé půjčky	0	
6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek	0	
7.	Požizovaný dlouhodobý finanční majetek	0	



		č. 26268469	
Označení	AKTIVA	Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k poslednímu dni účetního období
a	b	1	2
A.IV.	Oprávký k dlouhod. majetku celkem (souč. A.IV.1. až A.V.11.)	-1 302	-1 188
A.IV.1.	Oprávký k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	0	
2.	Oprávký k softwaru	-108	-163
3.	Oprávký k ocenitelným právům	0	
4.	Oprávký k drobnému dlouhodobému nehmotnému majetku	0	
5.	Oprávký k ostatnímu dlouhodobému nehmotnému majetku	0	
6.	Oprávký k stávkám	-261	-69
7.	Oprávký k samostatným movitým věcm a souborům movitých věcí	-933	-956
8.	Oprávký k přetřelakým celkům trvalých porostů	0	
9.	Oprávký k základnímu stádku a tažným zvířatům	0	
10.	Oprávký k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku	0	
11.	Oprávký k ostatnímu dlouhodobému hmotnému majetku	0	
B.	Krátkodobý majetek celkem (B.I. + B.II. + B.III. + B.IV.)	8 542	6 013
B. I.	Zásoby celkem (součet B.I.1. až B.I.9.)	625	599
B. I.1.	Materiál na skladě	0	
2.	Materiál na cestě	0	
3.	Nedokončená výroba	0	
4.	Polotovary vlastní výroby	0	
5.	Výrobky	625	599
6.	Zvířata	0	
7.	Zboží na skladě a v prodejních	0	
8.	Zboží na cestě	0	
9.	Poskytnuté zálohy na zásoby	0	
B. II.	Pohledávky celkem (součet B.II.1 až B.II.19)	6 507	2 379
B. II.1.	Odběratele	2 866	2 156
2.	Směnky k inkasu	0	
3.	Pohledávky za eskomované cenné papíry	0	
4.	Poskytnuté provozní zálohy	293	188
5.	Ostatní pohledávky	3 510	30
6.	Pohledávky za zaměstnanci	-15	0
7.	Pohledávky za institucemi sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	0	
8.	Daň z příjmů	0	
9.	Ostatní přímé daně	0	
10.	Daň z přidané hodnoty	0	



ID: 26268469

Číslo řádku	AKTIVA	Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k poslednímu dni účetního období
a	b	1	2
11.	Ostatní daně a poplatky	4	5
12.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování se státním rozpočtem	0	
13.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů územních samosprávních celků	0	
14.	Pohledávky za účastníky sdružení	0	
15.	Pohledávky z pevných termínovaných operací	0	
16.	Pohledávky z vydaných dluhopisů	0	
17.	Jiné pohledávky	0	
18.	Dohadné účty aktivní	0	
19.	Opravná položka k pohledávkám	-151	0
B. III.	Krátkodobý finanční majetek celkem (součet B.IV.1. až B.IV.8.)	1 222	2 971
B. III.1.	Pokladna	26	12
2.	Ceniny	0	
3.	Účty v bankách	1 196	2 959
4.	Majetkové cenné papíry k obchodování	0	
5.	Dluhové cenné papíry k obchodování	0	
6.	Ostatní cenné papíry	0	
7.	Požizovaný krátkodobý finanční majetek	0	
8.	Peníze na cestě	0	
B. IV.	Jiné aktiva celkem (součet B.IV.1. až B.IV.3.)	188	64
B. IV.1.	Náklady příštích období	188	64
2.	Příjmy příštích období	0	
3.	Kursové rozdíly aktivní	0	
	AKTIVA CELKEM	8 930	6 357



A + B.1

Č. 26288469

Označení a	PASIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 3	Stav k poslednímu dni účetního období 4
A.	Vlastní zdroje celkem (A. I. + A. II.)	1 644	1 085
A. I.	Jmění celkem (A. I. 1. + A. I. 2. + A. I. 3.)	254	179
A. I. 1.	Vlastní jmění	254	179
2.	Fondy	0	
3.	Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	0	
A. II.	Výsledek hospodaření celkem (A. II. 1. + A. II. 2. + A. II. 3.)	1 390	906
A. II. 1.	Účet výsledku hospodaření	-222	-494
2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	0	
3.	Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	1 612	1 400
B.	Cizí zdroje celkem (B. I. + B. II. + B. III. + B. IV.)	7 286	5 272
B. I.	Rezervy celkem (B. I. 1.)	0	
B. I. 1.	Rezervy	0	
B. II.	Dlouhodobé závazky celkem (součet B. II. 1. až B. II. 7.)	216	103
B. II. 1.	Dlouhodobé bankovní úvěry	0	
2.	Vydání dluhopisů	0	
3.	Závazky z pronájmu	0	
4.	Přijaté dlouhodobé zálohy	0	
5.	Dlouhodobé směnky k úhradě	0	
6.	Důchodové účty pojištění	216	103
7.	Ostatní dlouhodobé závazky	0	
B. III.	Krátkodobé závazky celkem (součet B. III. 1. až B. III. 23.)	3 560	5 169
B. III. 1.	Dodavatelé	1 412	790
2.	Směnky k úhradě	0	0
3.	Přijaté zálohy	1 183	1 183
4.	Ostatní závazky	17	16
5.	Zaměstnanci	445	481
6.	Ostatní závazky vůči zaměstnancům	0	27
7.	Závazky k institucím sociálního zabezpečení a veřejného zdraví, pojištění	252	247
8.	Daň z příjmů	0	0
9.	Ostatní přímé daně	45	43
10.	Daň z přidané hodnoty	200	791
11.	Ostatní daně a poplatky	0	0
12.	Závazky ze vztahu k státnímu rozpočtu	0	
13.	Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávných celků	0	
14.	Závazky z upsaných neopracovaných cenných papírů a podílů	0	



ID: 26268469

Označení a	PASIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 3	Stav k poslednímu dni účetního období 4
15.	Závazky k účastníkům sdružení	0	
16.	Závazky z pevných termínovaných operací	0	1 565
17.	Jiné závazky	6	26
18.	Krátkodobé bankovní úvěry	0	
19.	Eskontní úvěry	0	
20.	Vydané krátkodobé dluhopisy	0	
21.	Vlastní dluhopisy	0	
22.	Dochadné účty pasivní	0	
23.	Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	0	
B. IV.	Jiná pasiva celkem (součet B.IV.1. až B.IV.3.)	3 510	
B. IV. 1.	Výdaje příštích období	0	
2.	Výnosy příštích období	3 510	
3.	Kurové rozdíly pasivní	0	
	PASIVA CELKEM	8 930	6 357



Sestaveno dne: 25. 6. 2012	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový záznam fyzické osoby, která je účetní jednotkou
Právní forma účetní jednotky o.p.s.	Osoba odpovědná za účetnictví (jméno a podpis) David Merta <i>David Merta</i>
Předmět podnikání archeologický výzkum	Osoba odpovědná za účetní závěrku (jméno a podpis) Ing. Šárka Mertová tel: 549416165 linka: <i>Šárka Mertová</i>

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTYpro nevýdělečné organizace
v plném rozsahu

ke dni 31.12.2011

(v celých tisících Kč)

Název a sídlo účetní jednotky

ARCHAIA o.p.s.

IČ

Božručova 78

Brno 2

60200

2 6 2 6 8 4 6 9

Označení a	NÁKLADY b	Činnost		
		Návrh 1	hospodářské 2	celkem 3
A. I.	Spotřebované nákupy celkem (součet A. I. 1. až A. I. 4.)	880		880
1.	Spotřeba materiálů	743		743
2.	Spotřeba energie	137		137
3.	Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek			
4.	Prodané zboží			
A. II.	Služby celkem (součet A. II. 5. až A. II. 8.)	2 760		2 760
5.	opravy a udržování	97		97
6.	Cestovné	84		84
7.	Náklady na reprezentaci			
8.	Ostatní služby	2 579		2 579
A. III.	Osobní náklady celkem (součet A. III. 9. až A. III. 13.)	9 522		9 522
9.	Mzdové náklady	7 103		7 103
10.	Základní sociální pojištění	2 419		2 419
11.	Ostatní sociální pojištění			
12.	Základní sociální náklady			
13.	Ostatní sociální náklady			
A. IV.	Daně a poplatky celkem (součet A. IV. 14. až A. IV. 16.)	11		11
14.	Daň silniční	5		5
15.	Daň z nemovitostí			
16.	Ostatní daně a poplatky	6		6
A. V.	Ostatní náklady celkem (součet A. V. 17. až A. V. 24.)	239		239
17.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	36		36
18.	Ostatní pokuty a penále			
19.	Odpis nedobytné pohledávky	66		66
20.	Úroky			
21.	Kursově ztráty			
22.	Dary			
23.	Marže a škody			
24.	Jiné ostatní náklady	137		137



č: 26268469

Označení a	NÁKLADY b	Činnost		
		řádní 1	hospodářská 2	celkem 3
A. VI.	Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opravných položek celkem (součet A. VI. 25. až A. VI. 30.)	111		111
25.	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	111		111
26.	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
27.	Prodané cenné papíry a podíly			
28.	Prodaný materiál			
29.	Tvorba rezerv			
30.	Tvorba opravných položek			
A. VII.	Poskytnuté příspěvky celkem (A. VII. 31. + A. VII. 32.)			
31.	Poskytnuté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami			
32.	Poskytnuté členské příspěvky			
A. VIII.	Daň z příjmů celkem			
33.	Dodatečné odvody daně z příjmů			
	NÁKLADY CELKEM (A.I. + A.II. + A.III. + A.IV. + A.V. + A.VI. + A.VII. + A.VIII.)	13 523		13 523



IC 26268469

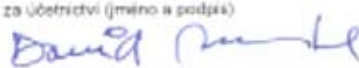


Označení a	VÝNOSY b	Činnost		
		Návrh 1	hospodářská 2	celkem 3
B. I.	Tržby za vlastní výkony a za zboží celkem (součet B. I. 1. až B. I. 3.)	9 897		9 897
1.	Tržby za vlastní výrobky			
2.	Tržby z prodeje služeb	9 897		9 897
3.	Tržby za prodané zboží			
B. II.	Změny stavu vnitroorganizačních zásob celkem (součet B. II. 4. až B. II. 7.)	-26		-26
4.	Změna stavu zásob nedokončené výroby			
5.	Změna stavu zásob polotovárů			
6.	Změna stavu zásob výrobků	-26		-26
7.	Změna stavu zvířat			
B. III.	Aktivace celkem (součet B. III. 8. až B. III. 11.)			
8.	Aktivace materiálu a zboží			
9.	Aktivace vnitroorganizačních služeb			
10.	Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku			
11.	Aktivace dlouhodobého hmotného majetku			
B. IV.	Ostatní výnosy celkem (součet B. IV. 12. až B. IV. 18.)	333		333
12.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení			
13.	Ostatní pokuty a penále			
14.	Dotazy za odepsané pohledávky			
15.	Úroky	1		1
16.	Kursově zisky	3		3
17.	Zúčtování fondů	115		115
18.	Jiné ostatní výnosy	214		214
B. V.	Tržby z prodeje majetku, zúčtování rezerv a opravných položek celkem (součet B. V. 19. až B. V. 25.)	151		151
19.	Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
20.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů			
21.	Tržby z prodeje materiálu			
22.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku			
23.	Zúčtování rezerv			
24.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
25.	Zúčtování opravných položek	151		151



IC: 26268469

Označení a	VÝNOSY b	Činnost		
		Návrh 1	hospodářská 2	celkem 3
B. VI.	Přijaté příspěvky celkem (součet B. VI. 26. až B. VI. 28.)			
26.	Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami			
27.	Přijaté příspěvky (dary)			
28.	Přijaté členské příspěvky			
B. VII.	Provozní dotace celkem (B. VII. 29.)	2 674		2 674
29.	Provozní dotace	2 674		2 674
	VÝNOSY CELKEM (B. I. + B. II. + B. III. + B. IV. + B. V. + B. VI. + B. VII.)	13 029		13 029
C	Výsledek hospodaření před zdaněním (VÝNOSY CELK. - NÁKLADY CELK.)	-494		-494
34.	Daň z příjmů			
D	Výsledek hospodaření po zdanění	-494		-494



Sestaveno dne: 25.6.2012	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový záznam fyzické osoby, která je účetní jednotkou
Právní forma účetní jednotky o.p.s.	Osoba odpovědná za účetnictví (jméno a podpis) David Merta 
Předmět podnikání archeologický výzkum, výzkumná činnost	Osoba odpovědná za účetní závěrku (jméno a podpis) Ing. Šárka Mertová  tel: 549416165 Inka: 

Příloha k účetní závěrce za rok 2011 dle § 30 vyhlášky 504/2002 Sb.

Účetní jednotka: ARCHAIA Brno, o.p.s.
Bezručova 15, 602 00 Brno
DIČ: CZ26268469
Registovaná u KS v Brně, Oddíl 0, vložka 180

Právní forma: obecně prospěšná společnost
Datum vzniku: 21. listopadu 2001

Předmět činnosti:

- a) Provádění terénních, dokumentačních, technických, laboratorních prací na archeologických výzkumech prováděných oprávněnými archeologickými organizacemi na archeologických lokalitách
- b) Provádění stavebně historických průzkumů na ohrožených lokalitách a historických objektech
- c) Vědeckovýzkumná činnost v oblasti archeologie a historie
- d) Publikační činnost, včetně vydávání a rozšiřování odborných a vzdělávacích publikací z oblasti archeologie, historie a památkové péče
- e) Výchova a vzdělávání v oblasti archeologie, historie a památkové péče, včetně pořádání výstav, přednášek, seminářů a kurzů
- f) Správa a odborné zpracování movitých archeologických památek a jejich příprava pro předání do muzeí
- g) Konzultační, poradenská a informační činnost v oblasti archeologie, historie a památkové péče
- h) Konzervace a speciální analýzy archeologických nálezů
- i) Provádění archeologických výzkumů a archeologických lokalitách dle z.č. 20/1987 Sb. O památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Rozvahový den: 31.12.2011
Okamžik sestavení účetní závěrky: 25.6.2012
Osoba odpovědná za účetnictví: David Merta – výkonný ředitel společnosti
Osoba odpovědná za účetní závěrku: Ing. Šárka Mertová

Zakladatel: ARCHAIA, Praha 1, Bilkova 21, IČ: 45245932

Organizační struktura podniku a její změny v průběhu roku:

Vedení podniku je v místě sídla společnosti. Společnost má detašované pracoviště v Jihlavě.

Změny a dodatky, provedené v uplynulém období v OR:

V roce 2011 došlo ke změně sídla společnosti na Bezručovu 78/15 v Brně a k jmenování statutárního orgánu – ředitele společnosti. Změny byly zapsány k 12.8.2011.

Členové statutárního orgánu k 31.12.2011:**Správní rada:**

Předseda: Mgr. Jaroslav Podliska, Ph.D.
 Člen: Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.
 Člen: Doc.PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.

Dozorčí rada:

Předseda: PhDr. Michal Bureš
 Člen: Mgr. Pavlína Kalábková
 Člen: Doc. PhDr. Jan Klápště, CSc.

Výkonný ředitel: pan David Merta

Název a sídlo společností, v nichž má účetní jednotka majetkový podíl:

ARCHAIA Brno o.p.s. nemá k datu 31.12.2011 žádný podíl v jiné společnosti. Stala se pouze zakladatelem společnosti Archaia Olomouc o.p.s. se sídlem Laštůvkova 713/10, 635 00 Brno, Bystrc, IČ: 27713725. Tato společnost byla zapsána v obchodním rejstříku k datu 27.prosince 2006.

Mzdy a zaměstnanci:

Průměrný počet zaměstnanců v roce 2011	27
Mzdové náklady celkem:	7.103 tis. Kč
Odměny členům správní a dozorčí rady:	0,- Kč
Zákonné sociální pojištění – účet 524	2.099 tis. Kč
Zákonné sociální náklady – účet 527	321 tis. Kč

V roce 2011 nebyly členům správní a dozorčí rady poskytnuty žádné půjčky, úvěry, záruky ani jiná peněžitá či nepeněžitá plnění. V roce 2011 nebyli v pracovně právním vztahu žádní rodinní příslušníci členů správní a dozorčí rady ani s nimi nebyly uzavřeny žádné obchodní smlouvy či jiné smluvní vztahy.

Informace o použitých účetních metodách a obecných účetních zásadách a způsobech oceňování**Způsob ocenění:**

- zásob nakupovaných:* nakupované zásoby jsou oceňovány pořizovací cenou
zásob vytvářených ve vlastní režii: jsou vytvářeny publikace (sborníky) a jsou evidovány jako výrobky. Ocenění bylo provedeno způsobem B dle kalkulace vlastních nákladů.
- hmotného a nehmotného majetku vytvářeného vlastní činností:*
ve vlastní režii není majetek vytvářen
- hmotného a nehmotného majetku pořízeného nákupem:* ocenění v pořizovacích cenách
- cenných papírů a majetkových účastí*
způsob není stanoven, neboť firma nemá tento majetek v účetní evidenci

e) *příchovků a přírůstků zvířat*: způsob není stanoven, nejsou v účetní evidenci

Způsob stanovení reprodukční pořizovací ceny: RPC nebyla k ocenění majetku použita.
Změny způsobů oceňování, postupů odepisování a postupů účtování: nebyly

Způsob stanovení odpisových plánů pro dlouhodobý majetek: společnost má v evidenci dlouhodobý majetek. Odpisové plány jsou stanovovány individuálně na každý jednotlivý majetek rozhodnutím statutárního orgánu. Drobný dlouhodobý majetek, který je na základě individuálního rozhodnutí společnosti účetně odpisován. Ve srovnání s minulým účetním obdobím nedošlo k žádným podstatným změnám ve způsobu oceňování a postupů účtování.

Společnost účtuje o pohybu zásob způsobem B.

Účetní data jsou vedena a uschována na technickém nosiči dat a řídí se zákonem č. 563/1991 Sb. O účetnictví a účetními osnovami a postupy. Účetnictví je vedeno na PC – účetním SW POHODA firmy Stormware s.r.o.

Způsob uplatněný při přepočtu údajů v cizích měnách na českou měnu:

Při přepočtu účetních zápisů v cizích měnách na českou měnu byl použit aktuální směnný kurz vyhlášený Českou národní bankou, a to k datu uskutečnění účetního případu. K datu sestavení účetní závěrky byl proveden přepočet majetku a závazků kurzem ČNB, platným k datu 31.12.2010.

Doplňující informace k rozvaze a výkazu zisků a ztráty

Ve výkazech jsou uvedeny všechny významné položky, podstatné pro hodnocení finanční, majetkové a důchodové pozice společnosti. Mezi datem účetní závěrky a datem jejího schválení nedošlo k žádným rozhodným skutečnostem ve stavu aktiv a pasiv.

Rozpis hmotného majetku, který je zatížen zástavním právem, popř. u nemovitostí věcným břemenem, a uvedení povahy a formy tohoto zajištění: Nejsou

Pohledávky:

Souhrnná výše pohledávek k 31.12.2011: 2.379 tis. Kč

Pohledávky po splatnosti 5 let:

K datu 31.12.2011 nejsou evidovány žádné pohledávky starší pěti let.

Pohledávky zajištěné ručením jiného subjektu:

K datu 31.12.2011 nejsou evidovány žádné pohledávky zajištěné ručením jiného subjektu.

Pohledávky kryté dle zástavního práva: nejsou

K datu 31.12.2011 nejsou evidovány žádné pohledávky zajištěné zástavním právem.

Vlastní jmění:

Ke změnám vlastního jmění v průběhu roku 2011 došlo z titulu vyúčtování hospodářského výsledku za rok 2010 – ztráty v celkové výši 222.222,- Kč a to na účet 932 Nerozdělený zisk minulých let.

Vlastním jměním je také na účtu 901 evidována dotace na pořízení dlouhodobého majetku v zůstatku 179.196,- Kč.

Závazky:

Souhrnná výše závazků k 31.12.2011: 5.169 tis. Kč

Závazky po splatnosti 5 let:

K datu 31.12.2011 nejsou evidovány žádné závazky starší pěti let.

Závazky kryté podle zástavního práva:

K datu 31.12.2011 nejsou evidovány žádné závazky zajištěné zástavním právem.

Závazky vůči státu:

- Daň z příjmů zaměstnanci 43 tis.
- Odvod DPH 791 tis.

Závazky vůči MSSZ a zdravotním pojišťovnám:

- MSSZ 172 tis.
- Zdravotní pojišťovny 75 tis

Jedná se o odvody pojistného za zaměstnance za období 12/2011, splatné v 01/2012.

Odvody pojistného byly uhrazeny v řádném termínu do 31.1.2012.

Závazky vůči zaměstnancům: 495 tis. Kč

Přijaté dary: Společnost v roce 2011 nepřijala žádné dary.

Veřejné sbírky: Společnost v roce 2011 neuspořádala žádnou veřejnou sbírku.

Rezervy: V roce 2011 nebyly tvořeny ani čerpány rezervy.

Členění výsledku hospodaření:

Společnost v účetním období 2011 dosáhla pouze příjmů z hlavní činnosti. Neprováděla žádnou hospodářskou činnost.

Výnosy podle hlavních činností v tis.:

Druh činnosti – výnosů (tržeb)	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
Tržby za vlastní výrobky (publikace)	0	0
Tržby z prodeje služeb	9.897	0
Tržby ostatní	0	0
Změna stavu zásob výrobků (publikace)	-27	0
Kurzové zisky	3	0
Zúčtování fondů dotací	2.674	0
Úroky	1	0
Zúčtování opravných položek	151	0
Celkem	13.029	0

Provozní dotace:

V roce 2011 činily přijaté provozní dotace celkovou částku 5.156 tis Kč. Tato částka není dle ustanovení zákona předmětem daně z příjmů právnických osob. Současně jsou vylučovány z daňových nákladů výdaje spojené s účelem, na který byla provozní dotace určena. Investiční část dotace činila 0 tis. Kč. Na účtu 901 je evidována investiční dotace na majetek pořízený v roce 2010. Tato bude postupně zúčtovávána do výnosů ve výši nákladů s investicí spojenými (odpisy předmětného hmotného majetku).

GRANTY - provozní dotace 2011

Název grantového projektu	Přijata částka	Výdaje spojené s grantovým projektem
„Grant – Výzkum Veselí na Moravě“ (poskytovatel: Grantová agentura ČR)	1.537.000,- Kč	1.537.000,- Kč
„Neinvestiční dotace na provoz“ (poskytovatel: Statutární město Brno)	30.000,- Kč	30.000,- Kč
„Internetová encyklopedie dějin Brna“ (poskytovatel: Masarykova Univerzita)	3.509.612,- Kč	1.944.474,50 Kč
Celkem	5.156.612,- Kč	3.591.474,50,- Kč

Výzkum a vývoj:

V roce 2011 nebyly vynaloženy žádné náklady na výzkum a vývoj.

Způsob zjištění základu daně:

Při zjištění základu daně vycházíme z hospodářského výsledku. V roce 2009 bylo dosaženo ztráty 322.417,- Kč a byl vyměřen základ daně 0,- Kč. V roce 2010 bylo dosaženo ztráty 222.222,- Kč. V roce 2011 bylo dosaženo ztráty 494.162,- Kč. Výdaje přesahují výdaje, proto je při stanovení základu daně postupováno dle ustanovení § 18/4/a zákona o daních z příjmů. Příjmy i výdaje za hlavní činnost nejsou předmětem daně a daňovým přiznáním je vyměřen daňový základ 0,- Kč.

Zpracoval: Ing. Šárka Mertová



Za ARCHAIA Brno, o.p.s. David Merta – ředitel.



7) KONTAKTY

pracoviště Brno

Bezručova 78/15, 602 00 Brno

tel.: + 420 545 214 069

e-mail: brno@archaiabrno.cz

pracoviště Jihlava

Židovská 26, 586 01 Jihlava

tel.: + 420 567 210 021

e-mail: archaiaJihlava@volny.cz

pracoviště Opava

Bezručovo náměstí 1147/1, 746 01 Opava-Předměstí

tel.: + 420 553 714 441

Bc. Štěpán Černoš
+420 777 239 037
archaiaJihlava@volny.cz

Michal Daňa, DiS.
+420 777 239 047
archaiaJihlava@volny.cz

Petr Duffek
+420 777 239 433
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.
+420 777 239 061
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Petr Holub
+420 777 239 052
pholub@archaiabrno.cz

Anna Hoffmanová
+420 777 239 331
ahoffmanova@archaiabrno.cz

Mgr. Petr Hrubý, PhD.
+420 777 239 053
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Václav Kolařík
+420 777 239 074
vkolarik@archaiabrno.cz

Lenka Kosová
+420 777 239 048

David Merta
+420 777 239 044
dmerta@archaiabrno.cz

Mgr. Soňa Mertová
+420 773 292 268
smertova@archaiabrno.cz

Mgr. Marek Peška
+420 777 239 045
mpeska@archaiabrno.cz

PhDr. Rudolf Procházka, CSc.
+420 777 239 051
rprochazka@archaiabrno.cz

Mgr. Lenka Sedláčková
+420 777 239 552
lsedlackova@archaiabrno.cz

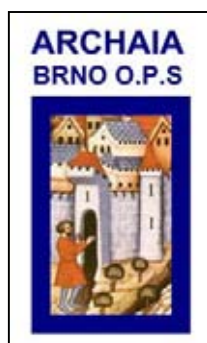
PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.
+4917422786579
hedvika.glass@seznam.cz

Mgr. Anežka Slavíková
+420 602 645 701
aslavikova@archaiabrno.cz

Mgr. Dana Zapletalová
+420 777 239 054
dzapletalova@archaiabrno.cz

Mgr. Antonín Zůbek
+420 777 239 046
azubek@archaiabrno.cz

Bc. Vilém Walter
+420 777 239 141
vwalter@archaiabrno.cz



www.archaiabrno.org